

KOOPERATİFÇİLİK VE KADIN KOOPERATİFLERİ

ARALIK 2012

ÖNSÖZ

Kooperatifçilik, ortak bir amaca ulaşmak için ekonomik ve sosyal imkânların yardımlaşma, dayanışma ve kefalet suretiyle bir araya getirilmesinden oluşan bir ortaklık türüdür.

Dayanışma ve topluma hizmet etme anlayışının etrafında teşekkül eden kooperatifler, bireylerin ve toplumun ekonomik, sosyal ve demokratik gelişimi açısından önemli bir fonksiyon icra ederler.

Bakanlığımıza bağlı yirmiye yakın kooperatif türü içinde ülke nüfusunun yarısına yakınına oluşturan kadınların, kurucu ve ortak olabildiği kadın kooperatifleri yeni gelişme ortamı bulmaya başlamıştır.

Türkiye olarak hedefimiz refahın artırılması için ekonomiye dâhil olmayan kadın potansiyelimizi aktif hale getirmektir. Girişimci kadınların, kendi aralarında dayanışma sağlamaları, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde örgütlenmeleri ve işbirliği mekanizmaları oluşturmaları önem kazanmaktadır.

Hükümet olarak, ekonomik ve sosyal hayatımızın temel direklerinden olan kadınlarımıza her zaman büyük önem verdik.

Bu önemin en büyük göstergelerinden birisi de, kadınlarımızın kooperatif çatısı altında bir araya gelerek özellikle atıl kalan emeklerinin ekonomiye kazandırılmasına yönelik 100'ü aşkın "Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi" kurulmasıdır. Böylece, Kadınlar, kurdukları kooperatiflerde çalışma, üretme ve ekonomik gelir elde etme imkânını bulmaktadırlar.

Yine, Bakanlığımız koordinasyonunda hazırlanan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planında da kadın kooperatifçiliğine özel önem verilerek; "kadınlarımızın girişimcilik kabiliyetlerinin artırılması ve ekonomide bir aktör olarak yer almalarının sağlanması için kooperatifler çatısı altında örgütlenmeleri yönünde çalışmalarda bulunulması" tedbiri yer almaktadır.

Bu çalışma ile kadın kooperatiflerinin genel görünümü hakkında bilgiler verilerek, bu kooperatiflere dikkat çekmek ve farkındalık sağlamak istenmektedir.

Bu vesileyle, kitabın hazırlanmasında emeği geçen mesai arkadaşlarımı kutlar, ilgililere faydalı olmasını dilerim.

Hayati YAZICI

Gümrük ve Ticaret Bakanı

İÇİNDEKİLER

1-GİRİŞ.....	1
2-DÜNYADA KOOPERATİFÇİLİK.....	3
2.1.Genel Bilgiler	3
2.2.Ülke Düzenlemeleri	4
2.2.1.Avrupa Birliği	4
2.2.2.ABD.....	6
2.2.3.İsveç	7
3-TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİK	7
3.1. Tarihsel Gelişimi	7
3.2. Bakanlığımıza Bağlı Kooperatiflerin Durumu.....	8
3.3. Ülkemizde Kooperatifçiliğe İlişkin Mevzuat.....	9
3.4. Kadınlara Yönelik Olarak Hükümet Politika Dökümanlarında Yer Alan Hedefler.....	9
4-ÜLKEMİZDE KOOPERATİFÇİLİĞİN KADIN KOOPERATİFLERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	11
5-ÜLKEMİZDE KADIN KOOPERATİFLERİNİN GELİŞİMİNE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR VE GELECEĞE YÖNELİK ÇIKARIMLAR	12
5.1. Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Yapılan Çalışmalar.....	12
5.1.1.Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı.....	12
5.1.2.Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOP-DES)	13
5.1.3. Kadın Kooperatiflerinin Desteklenmesine Yönelik Koordinasyon Çalışmaları... 15	
5.2.İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Yürütülen Çalışmalar	15
5.3.Türkiye'de Ev-Eksenli Çalışmaların Kadın Kooperatifleri İle İlişkisi.....	33
6-KADIN KOOPERATİFLERİ	26
6.1.Kadın Kooperatiflerinin Kuruluş Uygulamaları.....	26
6.2.Kadın Kooperatiflerine Kimler Ortak Olabilir	26

6.3.Kadın Kooperatiflerinin Amaçları.....	27
6.4.Kadın Kooperatiflerini Başarılı Yapan Unsurlar.....	27
6.5.Kadın Kooperatiflerinin Çalışma Alanları.....	29
7- Kadın Kooperatiflerinin Gelişimine Yönelik Öneriler.....	32
8-BASINDA KADIN KOOPERATİFLERİ.....	33
9-SONUÇ.....	43

EKLER:

EK 1: KADIN ÇEVRE KÜLTÜR VE İŞLETME KOOPERATİFİ ANASÖZLEŞMESİ

TABLolar:

Tablo 1-Bakanlığımıza Bağlı Kooperatifler

Tablo 2- Türkiye’de Kadın Kooperatifleri

Tablo 3- Kurum ve Kuruluşlarca Kadınlara Yönelik Yürütülen Projeler

Tablo 4- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’nin Yürütücüsü Olduğu Katılım Öncesi Süreçte Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Hibe Programı Kadın Haklarının Güçlendirilmesi Bileşeni Kapsamında Gerçekleştirilen Projeler

KAYNAKLAR

1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü
2. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.
3. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Dünyada Başarılı Kooperatifçilik Uygulamaları Kitapçığı.
4. Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK Kırsal Alanda Kooperatifçilik ve Kadın Konulu sunumu.
5. Şahin Metin Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü “Türkiye’de Ev Eksenli Çalışma” konulu tezi.
6. Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Grubu 2002.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

1- GİRİŞ

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2011 yılı sonuçlarına göre Türkiye'de ikamet eden 74.724.269 kişinin % 49,8'ini (37.191.315 kişi) kadınlar oluşturmaktadır. Öte yandan, Ülkemizde yaklaşık 2 milyon esnaf ve sanatkârdan 200 bini aşkın kısmı; ayrıca ticaret ve sanayi odalarına kayıtlı yaklaşık 1,4 milyon kişiden sadece 90 bini kadındır. Bu veriler, kayıtlı esnafın % 10'luk bir kısmının, ayrıca kayıtlı tacir ve sanayicinin % 6,5'lik bölümünün kadın olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, kadın girişimcilerin sayısının artması, Ülkemizin gerek ekonomik gerekse sosyal kalkınması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Kadın kooperatifçiliğinin desteklenmesi ve geliştirilmesi aynı zamanda kadın girişimciliğini de geliştirmektedir. Bu amaca yönelik olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığımızca yapılan çalışmalar sonucunda son yıllarda kadınlar tarafından kurulan kooperatif sayısında artış gözlenmektedir.

Kooperatifçilik geniş anlamda ekonomik işbirliği şekli olup, ortak amaçlara ulaşmak isteyen kişiler tarafından oluşturulan bir örgütlenme modelidir. Bu çerçevede kooperatifler; mal ve hizmetlerin üretiminde ve sunumunda, ortaklarının pazarlık gücünü artırmada, tasarrufların ekonomiye kazandırılmasında, sermaye birikimini sürekli kılarak ekonomik büyümeye katkıda bulunmada, rekabeti korumada ve piyasaların yapısını ve işlemlerini düzenlemede önemli görevleri yerine getiren kuruluşlar olarak kabul edilmektedir. Ayrıca demokratik bir yapılanma olan kooperatifler, müşterek ekonomik ihtiyaçların işbirliği yolu ile karşılanması amacını taşıyan sosyal kuruluşlar olarak bütün dünya genelinde kabul görmektedir.

Kooperatifler; genel olarak tarım alanında (üretim, alım ve satım), toptan ve perakende ticaret alanında, konut yapım, su, elektrik ve sağlık sektörlerinde, bankacılık ve sigortacılık alanlarında faaliyet göstermektedirler. Ancak, bilgi ve iletişim teknolojisi gibi sektörlerde, bakım hizmeti, el sanatları, turizm ve kültürel alanda da giderek artan biçimde yeni kooperatif örgütlenmeleri

gerçekleşmektedir. Ekonomik gelişimin sağlanması, sürdürülebilir kalkınmanın tesisi, istihdamın artması açısından kooperatiflerin ülke ekonomilerine ciddi katkıları olmaktadır.

Diğer taraftan, Dünya'da yoksulluğa çözüm olması, istihdamı arttırması açısından kooperatifler önemli ekonomik kalkınma araçlarıdır. Özellikle yoksulluktan ve işsizlikten en çok etkilenen dezavantajlı grup olan kadınlar, kadın kooperatifleri ile bu durumu aşmaya çalışmaktadır. Dünyada Hindistan, Yugoslavya, İran, Nijerya, Tayland gibi ülkelerde FAO ve ILO gibi kuruluşların çeşitli projeleri ile Kadın Kooperatifleri çalışmalar yapmaktadır.

Bakanlığımız bu gelişmelerden de hareketle özellikle ekonomik sıkıntı içerisindeki işsiz ve **dezavantajlı grup** olan kadınların, bir kooperatif çatısı altında bu durumu aşmaları amacıyla ortakları kadınlardan oluşan Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi örnek ana sözleşmesini uygulamaya koymuştur.

Kurulacak bu tür kooperatiflerin amacı ortakların ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ile ekonomik faaliyetlerine kapsamında yer alan mal ve hizmet üretimi ile bunların pazarlanmasına yönelik ihtiyaçların karşılanmasıdır. Böylece Kadın Kooperatiflerinin bu amaçları gerçekleştirmek üzere ortaklarının ürettiği mal ve hizmetleri yurt içinde ve dışında pazarlama, tanıtım ve satışına aracılık etmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca, ortaklarının ve ortağı olmayan kadınlar için dikiş, nakış, keçe yapımı, seramik ve cam yapımı, el ürünleri tasarımı, moda tasarım, takı tasarımı, ev yemekleri ve unlu gıda yapımı, pasta çikolata yapımı ve süslemeciliği gibi üretime yönelik beceri kurslarının açılması, eğitim programları düzenlenmesi, yine kooperatifin amaç ve konusunun gerektirdiği işletmeler, imalathaneler, atölyeler, sosyal tesisler, misafirhane, öğrenci yurdu ve benzeri tesisleri kurulması ve işletilmesi mümkün olacaktır.

Sonuç olarak, Kadın kooperatifleri; dar gelirli kadınlara yönelik ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan yeni fırsatların oluşmasına olumlu etki yapacaktır.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

2- DÜNYADA KOOPERATİFÇİLİK

2.1. Genel Bilgiler

Kooperatifçiliğin dünyada bir ekonomik organizasyon biçimi olarak ortaya çıkışı, 19. yüzyılın ortalarını bulmuştur. Sanayi devriminin yaratmış olduğu hızlı değişim ve dönüşüm, işsizlik, iç göç, kentleşme, gelir dağılımının bozulması gibi ekonomik ve sosyal problemler kooperatifçiliğin doğuşuna büyük oranda katkı sağlamış ve kooperatifçilik, sanayi devriminin tam ortasında yer alan İngiltere’de, işçiler tarafından başlatılan tüketim kooperatifçiliği akımı ile kendini göstermiştir. Sonraki yıllarda da Fransa üretim kooperatifçiliği ile Almanya ise Esnaf ve Tarım Kredi kooperatifçiliği ile İngiltere’yi takip etmiştir.

Bireysel ekonomisini korumak veya geliştirmek güdüsüyle gönüllü olarak kooperatif çatısı altında bir araya gelen insanlar, sadece kendileri için değil toplulukları için önemli ekonomik ve sosyal kazanımlar elde etmişlerdir. İlerleyen dönemlerde kooperatifler, yalnızca zayıf kesimlerin dayanışma kuruluşu olmaktan çıkmış, ekonomik ve ticari hayatta kendine has artıları bulunan başarılı girişim örnekleri haline gelmişlerdir.

Günümüz dünyasında kooperatifler, çok küçük işletmelerden yer yer “Global Player” (Küresel Oyuncular) olarak milyar dolarlara ulaşan cirolar yapan büyük işletmelere kadar oldukça büyük bir bant genişliğinde bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler’in tahminine göre dünya genelinde 750.000’den fazla kooperatif bulunmaktadır ve bir milyardan fazla kişi bu kooperatiflere ortaktır. İstihdam açısından ise kooperatiflerin dünya çapında 100 milyondan fazla kişiye iş imkanı sağladığı tahmin edilmektedir. Kooperatifçilik, serbest pazar ekonomilerinde zayıflıkları azaltarak çeşitli ekonomik aktörlerin, ekonomik sistemde yer ve söz sahibi olabilmeleri bakımından denge sağlayıcı bir mekanizma sunmaktadır. Bu nedenle, piyasa ekonomisinin hakim olduğu pek çok gelişmiş ülkede, kooperatiflerin gelişmesini ve çalışma koşullarını iyileştiren ve destekleyen yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılmıştır.

Şöyle ki, dünyada 1980’lerde ekonomik krizin derinleşmesi, işsizliğin artması, toplumsal dışlanma ve yoksulluğun yaygınlaşması gibi problemler, toplum yararına yeni çözümler arayışlarını ön plana çıkarmıştır. Küreselleşme sürecindeki gelişmeler, özelleştirmeler ile kamu sektörünün küçülmesi ve kamu sektörünün mevcut yapısıyla artan sosyal sorunlara çözüm getirememesi, özel sektörün doğası gereği sosyal sorunlara yalnızca kâr amacıyla yaklaşması, “sosyal ekonomi” veya “üçüncü sistem” ya da “üçüncü sektör” olarak adlandırılan yeni bir ekonomik, toplumsal ve siyasal yaklaşımı gündeme getirmiştir.

Bu kapsamda gelişmiş ülkelerde kooperatifler, diğer benzeri kuruluşlarla birlikte “üçüncü sektör” olarak tanımlanmıştır. Günümüzde devletlerin, fonksiyonlarının önemli bir bölümünü sivil toplum örgütlerine devretme eğilimi giderek ağırlık kazanmakta ve kooperatiflerin dahil edildiği üçüncü sektör, bu alanda önemli ve yeni görevler üstlenmektedir.

Tüm bu faydaları göz önünde bulundurularak uluslararası uygulamalarda kooperatiflere kamusal desteklerde sağlanmaktadır. Dünyada kooperatiflere kamusal destek verilirken; destek verilecek kooperatiflerin finansal ve yönetsel bağımsızlıklarının bozulmaması, kooperatif faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin ön planda tutulması, kooperatiflerin faaliyetlerini sürdürürken kamusal desteklere bağımlı hale gelmesi, kooperatiflere verilen desteklerin kamu kaynaklı ana sermaye yahut başlangıç desteği şeklinde olması ve destek verilen kooperatiflerin sosyal amaçlı olsalar dahi kâr amacı gütmelerinin esas olması gibi ilkeler gözetilmektedir.

2.2. Ülke Düzenlemeleri

2.2.1. Avrupa Birliği

Avrupa Birliği’nde ekonomik ve sosyal alanda kooperatifler önemli bir yere sahip olup ekonomik işletmelerin bir türü olarak değerlendirilmektedirler. Avrupa Birliği’nde 250.000 kooperatif bulunmaktadır. Yaklaşık 5,4 milyon kişiye iş imkanı sunan kooperatifler, istihdam bakımından da son derece önemlidirler. Bu işletmeler, Avrupa Birliği’nde 163 milyondan fazla ortağın hayatını etkilemektedir. Avrupa Birliği Komisyonu 2001 yılındaki “Avrupa Girişimi” içerisinde

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

“kooperatifler” başlıklı istişare belgesinde, topluluk hedeflerini gerçekleştirmek için, kooperatiflerin iyi bir temel sunduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, AB ve Dünya genelinde kooperatifler, ekonominin olduğu kadar toplumun da değişmez unsurlarıdır. İş sahalarının oluşturulması, kaynakların mobilizasyonu, yatırımların teşvik edilmesi ve bunlara bağlı olarak, genel anlamda ekonomi açısından sahip oldukları önem, giderek daha çok takdir edilmektedir.

AB ülkesi ülkelerde kooperatiflerin birçoğu uygun faizli krediye ulaşmakta sorun yaşamaktadırlar. Bu ihtiyaçlar çerçevesinde hükümetlerin de kooperatiflere destek vermesi gündeme gelmiş olup AB Komisyonu, üye devletleri kooperatiflere destek vermeye davet etmiştir. Komisyon 2004 yılında Avrupa Birliği üyesi ülkelerde kooperatiflerin teşvik edilmesi hususunda 52004DC0018 sayılı kararını almıştır. Kararın 6. Eylem başlığında Komisyon, Avrupa Yatırım Fonu tarafından idare edilen finansal araçlar için kooperatif kuruluşlarına özel olarak aracı olmayı kararlaştırmıştır. AB komisyonu bu kararda, ayrıca kooperatiflerin şirketlerle rekabet edebilmesi ve ekonomide hayatta kalabilmesi için kooperatiflere özel vergi uygulamalarının getirilmesi hususuna da yer vermiştir. Halen kooperatiflere özgü vergi uygulamaları Belçika, İtalya, Portekiz gibi bazı üye ülkelerde uygulanmaktadır.

AB Komisyonu, üye ülkelerdeki kooperatiflere zaman zaman nakdi destekte bulunmaktadır. Bu desteklere örnek olarak, 1998 yılında İtalya'nın Liguria bölgesindeki tarım kooperatiflerine hibe verilmesi kararını verebiliriz (31999D0298). Komisyonun bu kararı kapsamında kooperatiflerin, bina ihtiyacı, depolama, yeniden yapılanma, makine ve teçhizat alınması, ürünlerin pazarlanması gibi konularda toplam yatırımların yüzde ellisi karşılanmıştır.

Diğer taraftan yine İtalya'da kooperatiflerin serbest pazar ekonomisindeki zayıflıkları azalttığı gözetilerek, bu kuruluşlardan alınan kurumlar vergisi oranı indirilmiş, yedek akçeleri vergiden muaf tutulmuş, kooperatiflere imtiyazlı ihale alma imkânı sağlanmış ve ulusal sigorta indirimi tanınmıştır. Ayrıca kooperatiflere ve sosyal girişimcilere Marconi Fonu destek vermektedir. Bu fon, İtalya'daki sosyal girişimciliğin uzun süre sürdürülebilmesi ve sosyal girişimlerin ortak

menfaat ve çıkarlarla yürütülebilmesi için yardımda bulunan en önemli kaynaklardan biridir. Öte yandan, İngiltere’de faaliyet gösteren başarılı bir telefon kooperatifi, uygun fiyatlarla “hat süresi” satın almakta ve bu yararı ortaklarına düşük maliyet veya hizmet kullanımına bağlı kâr payı olarak aktarmaktadır. İspanya’da ise eğitim kooperatifleri birçok okulun yönetiminde yer almakta ve ortaklarının (ebeveynler veya öğretmenler veya her ikisi birden) doğrudan yönetiminde söz sahibi olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca İtalya’da ve Orta Avrupa’da bulunan sosyal kooperatifler, özürülü ortaklara veya eski mahkûm ve uyuşturucu kullananlar gibi dışlanmış gruplara çok sayıda iş temin etmektedirler.

2.2.2. ABD

ABD’de kooperatiflerin gelişimi için imtiyazlar tanınmakta, para veya teknik yardımlar yapılmaktadır. Bu imtiyazlar; özel ve seçkin hakların tanınması, kooperatif ve kooperatif ortakları için uygun miktarda sabitleştirilmiş fiyatlarla piyasaların ortaklar ve kooperatif lehine düzenlenmesi, düşük faizli kredilerin ve hibelerin verilmesi ile vergi avantajlarından oluşmaktadır. Ayrıca ABD’de elektriği olmayan ve fakat Hükümetlerin de yeterli aktiviteyi gösteremediği kırsal alanlarda elektrik üretim kooperatifleri devreye girmiş, bu suretle ABD kırsalının çoğu bölgesi kooperatifler aracılığı ile elektriğe kavuşmuştur. Bu gibi enerji kooperatifleri, şimdilerde Portekiz’de gelişme göstermektedir. ABD’de perakendecilerin sahip olduğu gıda ve hırdavat kooperatifleri yüzlerce bağımsız dükkan sahibinin büyük zincir mağazalarla başarılı bir şekilde rekabet edebilmelerine hizmet etmektedir. Satın alma grupları bireylerin veya şirketlerin (Örneğin ABD’de ACE Hırdavat ve Dunkin Donuts) satın alma gücünü bir havuzda toplamakta ve daha ucuz fiyatlarla küçük ticari operasyonlar gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

Amerika’da imtiyaz-bayilik hakkı (franchise) ve Finlandiya’da fast-food imtiyaz hakkı alanında faaliyet gösteren kooperatif örneklerine rastlanılmaktadır. Japonya’da büyük otomobil üreticilerine mal temin eden kooperatifler, küçük taşeronlara daha fazla pazarlık gücü sağlamakta ve girdi kesintilerini önlemektedir.

ABD’de ve Japonya’da “Kampüs kooperatifleri” öğrencilere düşük fiyatlı alışveriş ve ikamet ile danışmanlık imkanı sağlamaktadır (En tanınmışlarından biri 100 yıllık geçmişi olan Harvard Üniversitesi öğrenci kooperatifidir.).

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Bir tür tüketici kooperatifi olan bu kooperatifler, 1947 yılından bu yana faaliyet gösteren “Japon Üniversite Kooperatifleri Ulusal Federasyonu” çatısı altında toplanmışlardır. Günümüzde Japonya’da faaliyet gösteren 212 birim üniversite kooperatifi bulunmakta olup bunlara ortak olan öğrenci sayısı 1,5 milyona yaklaşmaktadır. Bahse konu kampüs kooperatiflerinin kuruldukları üniversitelerde öğrencilerin % 95’inin kooperatife ortak olduğu görülmüştür.

2.2.3. İsveç

İsveç’teki çocuk bakım kooperatifleri, çalışan ebeveynlerin karşılıklı olarak kendi kontrolleri altında çocuk bakım ihtiyaçlarını gidermelerine hizmet etmektedir. Çocuk bakım kooperatifleri ve yaşlılar için bakım hizmeti veren kooperatifler, kadınların da iş pazarlarına girmelerine ve gelir getirici iş edinmelerine imkan sağlamaktadır.

3- TÜRKİYE’DE KOOPERATİFÇİLİK

3.1. Tarihsel Gelişim

Çağdaş kooperatifçiliğin ülkemizdeki ilk uygulamasının 1863 yılında devlet eliyle kurulan “memleket sandıkları ile (tarım kredi kooperatifçiliği benzeri bir yapı) başladığı kabul edilmektedir. Ancak, kooperatifçiliğimizde ilk esaslı gelişme Cumhuriyet dönemine rastlamaktadır.

Ülke kooperatifçiliği için en önemli fırsatlardan biri, belki de Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK’ün kooperatifçiliğin potansiyelini ve katkısını fark etmiş olmasıdır. ATATÜRK, 1920’den ölümüne kadar sürekli olarak Türkiye’deki kooperatif hareketinin içinde yer almıştır. Gittiği yerlerde yaptığı konuşmalarında kooperatifçiliğe yer vererek halkın bilinçlenmesine çalışmıştır. Ayrıca bir kooperatif ortağı da olan ATATÜRK, kooperatifçiliğin koruyucusu, hamisi olmuştur.

Ülkemizde 1920-1938 yılları arasında hukuki düzenlemeler ATATÜRK’ün önderliğinde gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan, ATATÜRK’ten sonra Planlı Döneme (1938-1960) kadar, kooperatifçilik durağan bir dönem geçirmiştir. 1960 sonrasının en önemli gelişmelerinden birisi şüphesiz, kooperatifçiliğin Anayasa’da yer almasıdır. 1961 Anayasasının 51. Maddesinde “ Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirler alır.” İfadesinin yer alması koope-

ratifçiliğin gelişmesi için devleti daha aktif ve sorumlu duruma getirmiştir.. İlk olarak, o zamanki toplumsal ve ekonomik faktörler nedeniyle tarımsal alanlarda ortaya çıkan ve uzun yıllar bu alanda yoğunlaşan kooperatifçilik, ekonomik ve sosyal yapıda meydana gelen değişimler ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlara sebebiyle, başta konut/işyeri inşaatı olmak üzere taşımacılık, tüketim, kredi-kefalet gibi alanlara da yayılmıştır.

3.2. Bakanlığımıza Bağlı Kooperatiflerin Genel Görünümü

Gümrük ve Ticaret Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyet gösteren 17 türde olmak üzere toplam 13.384 kooperatif ve bunlara bağlı yaklaşık 2 milyon ortak bulunmaktadır. Ancak, önümüzdeki süreçte kooperatiflerin faaliyet alanlarının gelişmesi ile birlikte farklı türlerdeki kooperatiflerinde kurulması planlanmaktadır.

Tablo 1-Bakanlığımıza Bağlı Kooperatifler

Kooperatif Türleri	Kooperatif		Birlik		Merkez Birliği	
	Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Kooperatif Sayısı	Sayısı	Ortak Birlik Sayısı
Tarım Satış Koop.	322	602.248	17	322	-	-
Bağımsız Tarım Satış Koop.	22	2.245	-	-	-	-
Tütün Tarım Satış Koop.	66	23.414	-	-	-	-
Yaş Sebze Meyve Koop.	37	2.886	-	-	-	-
Tüketim Koop.	2.970	288.063	17	155	1	9
Motorlu Taşıyıcılar Koop.	6.734	199.220	42	754	1	15
Esnaf ve Sanat. Kef. Koop.	993	685.105	32	894	1	32
Küçük SanatKoop.	331	10.043	5	14	-	-
Temin Tevzi Koop.	344	24.497	-	-	-	-
Turizm GeliştirmeKoop.	391	17.448	3	33	-	-
Üretim Pazarlama Koop.	483	22.491	5	429	-	-
Tedarik Kefalet Koop.	7	599	-	-	-	-
Yayıncılık Koop.	31	767	-	-	-	-
Hamallar Taşı. Koop.	11	586	-	-	-	-
İşletme Koop.	585	98.769	1	7	-	-
Sigorta koop.	3	15	-	-	-	-
Yardımlaşma Koop.	24	22.160	-	-	-	-
Eğitim Koop.	30	2.481	-	-	-	-
TOPLAM	13.384	2.003.037	122	2.608	3	56

Kaynak: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

3.3. Ülkemizde Kooperatifçiliğe İlişkin Mevzuat

Türkiye’de kooperatifler, türlerine göre üç ayrı Kanuna tabi olarak kurulmakta ve faaliyet göstermektedirler:

1.1163 sayılı Kooperatifler Kanunu: Kooperatifçilik sektörünü düzenleyen temel kanundur. Birçok kooperatifin kurulup gelişmesini sağlayan bu kanun 24.4.1969 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Öte yandan, Kooperatifler 98’ maddesine göre, kanunda aksine açıklama bulunmayan konularda Türk Ticaret Kanunu’ndaki anonim şirketlere ilişkin hükümler kooperatifler hakkında da uygulanmaktadır.

2.1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu: Tarım Kredi Kooperatiflerinin kuruluş ve işleyişlerine ilişkin özel hükümleri içeren bu Kanun, 18.4.1972 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunda hüküm bulunmayan konular hakkında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine başvurulmaktadır.

3.4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun: Tarım satış kooperatifleri için çıkarılan özel Kanundur. 1.6.200 tarihinde yürürlüğe giren bu Kanunda genel olarak tarım satış kooperatif ve birliklerine özgü hususlara yer verilmektedir. Bu Kanunda düzenlenmemiş konularda ise, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümleri uygulanmaktadır.

3.4. Kadınlara Yönelik Olarak Hükümet Politika Dokümanlarında Yer Alan Hedefler

Aktif işgücü politikaları vasıtasıyla istihdamın artırılması 8. Beş Yıllık Kalkınma Döneminde önem kazanmıştır. İşgücünün beceri ve yeterliliğini geliştirerek istihdam edilebilirliğin artırılmasını amaçlayan aktif işgücü politikaları, işgücü yetiştirme, (mesleki) eğitim ve işgücü uyum programlarını, mesleğe yöneltme, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasını, iş arama stratejilerinin geliştirilmesini, işsizler, özürülüler, kadınlar ve gençler gibi dezavantajlı grupların iş bulmasını, girişimcilik eğitimlerini ve istihdam garantili eğitim programlarını kapsamaktadır. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Plan ve Politikalara Yerleştirilmesi yaklaşımını güçlendirmeye yönelik bazı fırsatlar sunan, entegre bir yaklaşım ve insan odaklı bir kalkınma temelinde işleyen 9. Kalkınma Planında yer alan ana amaçlar aşağıda belirtilen ve açıkça kadınlarla ilgili olan hedeflere dönüştürülmüştür: İş gücü piya-

rasında zorluklarla karşılaşan kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler, özürllüer ve eski hükümlüer için fırsat eşitliğı sađlanmasđ, kadınların iş gücüne ve istihdama katılmalarının artırılması amacıyla çocuk ve diğer bakım hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması, gençlerin işgücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar geliştirilmesi; işsizlerin, işgücü piyasası açısından dezavantajlı kesimlerin ve tarım sektöründen açđđa çıkacak işgücünün niteliklerinin ve beceri düzeylerinin, işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda, aktif işgücü programları uygulanarak geliştirilmesi ve bu programlara ayrılan kaynakların artırılması; kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılmalarını artırmak için bu kesime yönelik mesleki eğitim imkanları geliştirilerek istihdam edilebilirliklerinin artırılması, yaşlılara yönelik olarak evde bakım hizmetinin desteklenmesi, kurumsal bakım konusunda ise huzurevlerinin sayısının ve kalitesinin artırılması hedefleri 9. Kalkınma Planı'nda yer almaktadır.

9. Kalkınma Planı'nda işgücü piyasasında esneklik ve güvence arasında dengenin sağlandığı, istihdam üzerindeki yüklerin kademeli bir şekilde azaltıldığı, tüm bireylere eşit istihdam fırsatlarının sunulduğu, sosyal diyalogun güçlendirildiğı, daha esnek ve hareketli bir yapıya kavuşturulacağı da belirtilmektedir. Eğitim seviyesinin yükseltilmesi, aktif işgücü politikalarıyla istihdam edilebilirliğin artırılması, işgücü piyasasına girişin kolaylaştırılması ve teşvik edilmesi yoluyla 9. Kalkınma Planı Döneminde (2007-2013) işgücüne katılma oranının % 2,1 oranında artırılabacağı öngörülmekte, bu artışın temel belirleyicisinin ise kadınlar olması beklenmektedir. Bununla birlikte 9. Kalkınma Planı'nın Plan Dönemi hedef ve tahminler kısmında kadınların işgücüne katılma oranının 2013 yılına kadar % 29,6 olması hedefi yer almaktadır.

Ayrıca 61. Hükümet Programında, istihdamın artırılması ve kayıt dışılığın azaltılması amacıyla güvenceli esneklik anlayışı ve "işđ değil insanı koruma" ilkesi çerçevesinde işgücü piyasasının katılıklarının giderilerek başta genç, kadın ve vasıfsız işgücü olmak üzere işsizlere nitelik kazandırılarak işe girişı kolaylaştırmak ve kadınların çalışma hayatına katılımını artırmak amacıyla, çocuk bakımevleri ve kreş hizmetleri için teşvik uygulamalarını hayata geçirme hedeflerine yer verilmiştir. Bununla birlikte kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkinliğin artırılacağı ve kadın konukevlerinde kalan mağdur kadınlar için daha geniş istihdam imkânları oluşturulacağı ifade edilmiştir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

4- ÜLKEMİZDE KOOPERATİFÇİLİĞİN KADIN KOOPERATİFLERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ekonomik güçlenmenin en önemli koşulu olan işgücü katılımında kadınların karşılaştığı engeller ve ekonomik güç paylaşımında yaşanan toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle kadınlar yoksullaşmakta ve özellikle kadın başlı ailelerde kadınların yükleri daha da ağırlaşmakta olduğundan, kadın yoksulluğunun önlenmesi için dünyada ve ülkemizde örnekleri olan kredi uygulamalarının yaygınlaştırılması ve kadın girişimcilerin ihtiyaç duydukları eğitim, danışma, rehberlik, fon-finansman sağlama konularını içeren çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu anlamda Kadın kooperatifçiliği hareketi ülkemizde 2000'li yılların başında; kadın işgücünün ekonomiye kazandırılması, kadınların sosyal ve kültürel faaliyetlerinin geliştirilmesi, korunması, desteklenmesi, sağlıklı ve gelişmiş çevrede yaşamalarının sağlanması amacıyla kadın girişimcileri talepleri doğrultusunda tabandan gelen bir hareketle kurulmaya başlanılmıştır. Bu tür kooperatiflerin ortaklarının % 80-100'ü kadındır.

Tablo 2- Türkiye'de Kadın Kooperatifleri

Kadın Kooperatifi Türü	Koop. Sayısı	Bulunduğu İller
İşletme Kooperatifleri	80	Adana, Ağrı, Adıyaman, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bursa, Bitlis, Çanakkale, Diyarbakır, Düzce, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Kayseri, Konya, Manisa, Muğla, Mardin, Nevşehir, Sakarya, Sivas, Tekirdağ, Tokat, Şanlıurfa, Van
Küçük Sanat Kooperatifleri	4	Ankara, Balıkesir, İzmir, İstanbul
Üretim ve Pazarlama Kooperatifleri	2	Çanakkale, Samsun
Tüketim Kooperatifi	4	Konya, Osmaniye, Çorum, Mersin
Yayıncılık Kooperatifi	1	İstanbul

Kaynak: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Kooperatif kuruluşu için gelen talepler incelendiğinde, taleplerin kadınların ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarını giderme amacını taşıdığı görülmüştür. Bu nedenle, 2011 yılında bu amaca hizmet edecek "Kadın, Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi" şeklinde tek tip örnek ana sözleşme hazırlanmıştır. Bu doğrultuda bu tür kooperatiflerin kuruluş işlemleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

5- ÜLKEMİZDE KADIN KOOPERATİFLERİNİN GELİŞMİNE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR VE GELECEĞE YÖNELİK ÇIKARIMLAR

5.1. Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Yapılan Çalışmalar

5.1.1. Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı

Yüksek Planlama Kurulu'nca 31.07.2012 tarih ve 2012/14 sayılı Kararı ile kabul edilen, 17.10.2012 tarihli ve 28444 Sayılı Resmi Gazete'de Türk Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2016) yayımlanmış olup, Başbakanımız **Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN** tarafından kamuoyuna açıklanan belgede konu hakkında tedbirlere yer verilmiştir.

Kadın Kooperatifleri ile ilgili olarak, "Kadınlarımızın girişimcilik kabiliyetlerinin artırılması ve ekonomide bir aktör olarak yer almalarının sağlanması için kooperatifler çatısı altında örgütlenmeleri yönünde çalışmalarda bulunması" tedbirine yer verilmiştir.

Bu tedbirle ilgili olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na sorumlu kuruluş olarak yer verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, AB Bakanlığı, KOSGEB, İŞKUR ve Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) ise işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlar arasında sayılmıştır. Tedbirle; başka bir işte çalışma olanağı

olmayan kadınlarımızın kooperatifler çatısı altında örgütlenmeleri teşvik edilerek, çalışma, üretme ve pazarlama imkanlarının artırılması, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda çalışmalar yapılması öngörülmektedir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Ayrıca yine Strateji Belgesinde «**üretimi artırmak amacıyla verilen kamusal desteklerin kooperatifçiliği özendirmeye yönelik uygulanması**» tedbirine yer verilmiştir. Bu kapsamda kooperatiflerin üretim ve istihdamı artırıcı projelerine kamusal desteklerin verilmesi planlanmaktadır.

5.1.2. Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı Etüt Projesi (KOOP - DES)

640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki KHK'ye kooperatiflerin desteklenmesine ilişkin hüküm konulmuştur.

- Programın hazırlık çalışmalarını yürütmek için bütçeden finansman imkanı sağlanmıştır.
- Bu konuda kapsamlı bir saha analizi çalışmasına ve gerekli mevzuatın hazırlanmasına başlanılmıştır.
- Saha analizine yönelik olarak, ilk önce kooperatiflerin ihtiyaçlarına ilişkin bir anket çalışması yapılmıştır.

Bakanlığımıza ulaşan anketlere göre kadın kooperatiflerinin;

- Çalışmak için atölye inşaaı,
- Bu atölyelere dikiş makinaları, nakış makinaları, dokuma tezgahları, boya baskı makinaları, yöresel yemek ve gıda üretimi için gerekli olan soğutucu, fırın, mikser vb. teçhizat alımı,
- Dış mekan ve süs bitkileri üretmek için sera yapımı,
- 3-12 yaş çocuklar için eğitim merkezleri yapımı,
- Özürlü eğitim merkezi inşaaı ve donatılması,
- Kadınlara eğitim vermek amacıyla çeşitli iş makinalarının alımı,

Konularındaki yatırım projelerine destek bekledikleri anlaşılmıştır.

Ayrıca, anketlerden kooperatiflerin kadınların el becerilerini geliştirmek amacıyla;

- Hazır giyim için model oluşturma, dikiş, nakış, kumaş, baskı makinelerinin kullanılması,
- Gümüş işçiliği,
- Kültür mantarı yetiştiriciliği,
- Kapari fidesi yetiştiriciliği,
- Peynir yapımı,
- Geleneksel keçe yapımı,
- Yaşlı ve hasta bakımı,
- Ahçılık, kuaförlük,
- Temizlik yapımı,

gibi konularda düzenleyecekleri eğitim projelerine destek bekledikleri görülmüştür.

Yine pazarlama alt yapılarının iyileştirilmesi amacıyla da destek ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir.

- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın faaliyet alanındaki kooperatiflerle 2 Nisan 2012 tarihinde "KOOP-DES Sektör Çalıştay"ı düzenlenmiştir.
  - ❖ Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı(KOOP-DES) kapsamında verilecek desteklerin tespit edilmesi,
  - ❖ Desteklerin verilmesinde izlenecek usul ve esaslara ilişkin gerekli mevzuat çalışmalarının 2012 yılı içinde tamamlanması, hedeflenmektedir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Bu çalışmalar, Bakanlığımız görev alanındaki tüm kooperatifleri değerlendirecek şekilde yapılmaktadır. Söz konusu çalışmaların tamamlanmasını müteakip KOOP-DES Programının 2013 yılında uygulamaya konulması planlanmaktadır.

5.1.3. Kadın Kooperatiflerinin Desteklenmesine Yönelik Koordinasyon Çalışmaları

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca "Kadın Kooperatiflerinin Kamusal Kaynaklardan Destekleme İmkanları" başlıklı bir rapor hazırlanmış ve bu rapor kadın kooperatiflerine ulaştırılmak üzere Kadın Emekini Değerlendirme Vakfına (KEDV-İSTANBUL) gönderilmiştir. Söz konusu rapor ayrıca Bakanlık ana hizmet birimi Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü'nün web sitesinde kullanıcıların yararına sunulmuştur.

Diğer taraftan, kooperatiflerin kamusal desteklerden daha fazla yararlandırılabilmesi amacıyla bu desteklerin kooperatiflere duyurulması ve kamuoyunun bilgilendirilmesi için bu rapor Valiliklere (Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü) gönderilmiştir.

5.2. İlgili Kamu Kurum Ve Kuruluşlar Tarafından Yürütülen Çalışmalar

Kadınlarımızın iş gücüne katılımına yönelik olarak Ülkemizde birçok kamu kurum ve kuruluşu tarafından yürütülen çalışmalar bulunmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında "Kadınlar, engelliler, gazi ve şehit yakınlarına yönelik girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi ve kadın istihdamının artırılmasını öngören iş birliği protoköü"10 Şubat 2012 tarihinde imzalanmıştır.

Protokol kapsamında kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik stratejiler belirlenmiş; bununla birlikte iş ve aile yaşamının uzlaştırılmasına yönelik önlemler çerçevesinde organize sanayi bölgesinde çalışan kadınların çocuklarını bırakabilecekleri kreşlerin açılmasının teşvik edilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması öngörülmüştür.

Tablo 3- Kurum ve Kuruluşlarca Kadınlara Yönelik Yürütülen Projeler

	PROJE ADI	YÜRÜTÜCÜ KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ KURULUŞ	SÜRE	FİNANS KAYNAĞI
1	Genç Kızların ve Kadınların Eğitimini Geliştirme Projesi	Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	-	-	UNESCO
2	Önce Çocuklar – Çocuk koruma Mekanizmalarının İl Düzeyinde Modellenmesi Projesi	Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	-	-	AB IPA, UNICEF
3	Aktif Vatandaşlık İçin Kadınların Güçlendirilmesi Projesi	Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	-	-	-
4	Özelleştirme Sosyal Destek Projesi I	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	-	2002-2005	Dünya Bankası ve Türk Hükümeti
5	Özelleştirme Sosyal Destek Projesi II	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	-	Şubat 2006 Haziran 2009	Avrupa Komisyonu ve Türk Hükümeti
6	Aktif İşgücü Programları Projesi (AİPP I)	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	-	2003-2006	Avrupa Eğitim Vakfı
7	Cinsiyet Sorunları Üzerine Özel Bir Odaklanma ile Sosyal Katılım ve Bütünleşmeye Yönelik Pilot Aktif İstihdam Tedbirleri Projesi	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	SHÇEK, MEB ve STK	Haziran 2005 Aralık 2005	-

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

8	Aktif İstihdam Tedbirleri ve Yerel Düzeyde Türkiye İş Kurumu'na Destek Projesi	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	-	Ekim 2008 Nisan 2010	ILO
9	Türkiye'de Kadınlar İçin İnsana Yakışı İş İmkanları Sağlanması Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleştirilmesine Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Projesi	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	ILO Ankara Ofisi	Ocak 2009 Mart 2010	ILO
10	Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Antalya'da Gençlik Programı	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	UNDP, ILO, IOM, FAO	Kasım 2008 Aralık 2011	-
11	Kadın İstihdamının Artırılmasına Yönelik Strateji Geliştirme Projesi	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	-	Mart 2009 Mart 2010	British Council
12	Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	-	2009-2011	Avrupa Birliği
13	Kadın Girişimciliğin Desteklenmesi Projesi	KOSGEB		2007-2009	Avrupa Birliği
14	GAP Bölgesi'nde Kadının Güçlendirilmesinde Yenilikler Projesi	Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	UNDP işbirliği ve İsveç Uluslar arası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (Sida) finansal desteği	Mayıs 2009 Mayıs 2010	-

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

15	Türkiye'nin Az Gelişmiş Bölgelerinde Kadınların ve Kadın Sivil Toplum Kuruluşlarının Güçlendirilmesi Projesi	Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	-	-	-
16	Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	-	2010-2011	Kalkınma Bakanlığı
17	Kırsal Alanda Kadın Eğitimi ile Sağlıklı Süt Üretim Projesi	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	İngiltere Uluslar arası Tarım ve Teknoloji Merkezi (IATC) Johnson Diversey	Ocak 2008 Haziran 2009	-
18	Sosyal Destek Programı (SODES)	Kalkınma Bakanlığı	-	2008 (Hala devam etmektedir)	-
19	Katılım Öncesi Süreçte Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Hibe Programı Kadın Haklarının Güçlendirilmesi Bileşeni	Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Mali İşbirliği Başkanlığı	Avrupa Birliği	2005-2008	Avrupa Birliği
20	Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi Projesi I	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu	Avrupa Birliği	10 Haziran 2002 10 Haziran 2004	TESK-AB
21	Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi Projesi II	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu	Avrupa Birliği	24 Temmuz 2007 24 Nisan 2009	TESK ve AB
22	Kaz Yetiştiriciliği Yoluyla Kadınların Sosyal ve Ekonomik Gelişmelerinin Sağlanması Projesi	Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği	-	01.12.2007- 31.11.2008	Avrupa Birliği

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

23	El Becerilerinin geliştirilmesi Japon Süsleme Sanatı Sippoyaki'nin Geliştirilmesi	Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği	-	-	JICA BTC
24	Fide Yetiştiriciliği Yoluyla Kadınların İstihdamı	Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği	-	-	BTC
25	Kadınlara Yönelik Ev Ekonomisi ve Koruyucu Sağlık Eğitimleri	Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği	-	-	BTC
26	Garanti Bankası Eğitim Projesi	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	Garanti Bankası	2007	Garanti Bankası
27	Kadın Girişimci Buluşmaları: Girişimci kadının Yolunu Aydınlatıyoruz Projesi	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	Garanti Bankası	2008	-
28	Kadından Kadına Köprü Projesi	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	GAP-ÇATOM, Johnson Diversey	-	Avrupa Birliği
29	W-Mentor Projesi	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	Avrupa Birliği	-	Avrupa Birliği
30	Kadın Girişimciliği Tutum ve Davranış Araştırma Projesi	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	-	2008	Ipsos KMG
31	KAGİDER-İM İnkübasyon Projesi	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	-	2007-2009	Citibank

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Tablo 4- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin Yürütücüsü Olduğu Katılım Öncesi Süreçte Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Hibe Programı Kadın Haklarının Güçlendirilmesi Bileşeni Kapsamında Gerçekleştirilen Projeler

	PROJE ADI	YÜRÜTÜCÜ KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILAN KURULUŞ	SÜRE	FİNANS KAYNAĞI
1	Kadınlar Girişimcilikle Güçleniyor	Kadın Adaylarını Destekleme ve Eğitim Derneği (Ka-Der) Eskişehir Şubesi	AB	12 ay	AB Fonu
2	Beyaz Önlük (Eczane Yardımcı Personel Eğitimi)	Dost Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Derneği	AB	10 ay	AB Fonu
3	Emek, Toprak, Gümüş, Tohum Projesi	S.S. Ankara Zeyindalı Kadın Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi	AB	11 ay	AB Fonu
4	İlk Adım, Yerelde Kadın Projesi	Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği	AB	12 ay	AB Fonu
5	Kadın Hakları İçin Okuma Yazma: Kadının Siyasi ve Sivil Hakları İçin Güçlendirilmesi Eğitimi	Anne-Çocuk Eğitim Vakfı	AB	12 ay	AB Fonu
6	Bandırma'da Oyacılığı ve Dantel İşi ile Uğraşan Ev Hanımlarının Girişimcilik Niteliklerinin Artırılması Yolu İle Ekonomik Haklarının Geliştirilmesi Projesi	Bandırma Sanayici ve İşadamları Derneği	AB	8 ay	AB Fonu
7	Demokrasi, Eşitlik ve Siyaset Kadın İle Varolsun Projesi	Yalova Soroptimist İş ve Meslek Kadınları Kulübü Derneği	AB	12 ay	AB Fonu

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

8	Hayatımız Dram-a Projesi	Kapodakya Kadın, Gençlik, Eğitim Ve Kültür Derneği	AB	8 ay	AB Fonu
9	Tunceli'de Kadın haklarının Korunması ve Kadınların İstihdama Dönük Eğitim Projesi	Ana Fatma Kadın Dayanışma Derneği	AB	10 ay	AB Fonu
10	Kadın Çalışanları Gözlem Merkezi Projesi	Belediye ve İl Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası	AB	9 ay	AB Fonu
11	Sığınma Evlerinde Kalan Kadınların İstihdama ve Hayata Kazandırılması Projesi	Bahçelievler Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi	AB	10 ay	AB Fonu
12	Kadının Kendi Kimliği ile Yaşama Katılımı Projesi	Tutuklu ve Hükümlü Yakınları, Demokratik Hukuk ve Yardımlaşma Derneği (TUYAD_DER) Van Şubesi	AB	12 ay	AB Fonu
13	Saygın Bir Yaşam İçin İstihdam ve Güvenceye Adım PEARL Projesi	İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Derneği	AB	12 ay	AB Fonu
14	Kadınların CEDAW ve İhtiyari Protokol Hakkında Bilinçlendirilmesi, Yetkin Kılınması ve Sivil Topluma Katılımlarının Arttırılması Projesi	Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu	AB	9 ay	AB Fonu
15	Kadınlar İçin Politika Geliştirme Merkezi (KAPOGEM) Projesi	Türk Kadınlar Konseyi Derneği	AB	11 ay	AB Fonu
16	Amasya'da Başarıya Aday Kentli Kadınlarla Yeni Başlangıçlar AKBKK Projesi	Amasya Sivil Toplumu Destekleme Derneği		12 ay	AB Fonu

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

17	Sinoplu Köylü Kadınları ve Genç Kızları Aydınlatma Projesi	S.S. Sinop Bölgesi Ormancılık Kooperatifleri	AB	12 ay	AB Fonu
18	KADAV Kartopu Projesi	Kadınlara Dayanışma Vakfı (KADAV)	AB	12 ay	AB Fonu
19	Kadınların Siyasal Katılım Çekincelerinin Nedenlerinin Tespiti ile Giderilmesine Yönelik Çözüm Yollarının Belirlenmesi Ve Bilinçlendirilmeleri Projesi	Gönülbirliği Kültür ve Yardımlaşma Derneği	AB	12ay	AB Fonu
20	El Ele Kadın Eğitim Merkezi Projesi	S.S. Doğubeyazıt Kadın Destek, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi	AB	12 ay	AB Fonu
21	Kaz Yetiştiriciliği Yoluyla Kadınların Ekonomik ve Sosyal Gelişmelerinin Sağlanması	Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği	AB	11 ay	AB Fonu
22	Mızrak Duruşlu Kadınlar Projesi	Kayseri Ticaret Odası	AB	12 ay	AB Fonu
23	Kırsal Alanlarda Arıcılık ve Organik Bal Üretimi ile Genç kadınların Sosyal - Ekonomik Statüsünü Geliştirme Projesi	Marmara Grubu Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı	AB	12 ay	AB Fonu

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

24	Kadın Kooperatifleri İletişim Ağı Projesi	Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı	AB	12 ay	AB Fonu
25	Yerel Yönetimlerle Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleştirme: Marmara Projesi Modeli	Türk Demokrasi Vakfı	AB	12 ay	AB Fonu
26	Çok Amaçlı Kadın Merkezi Projesi	Aşağıçerçi Köyü Güzelleştirme Derneği	AB	12 ay	AB Fonu
27	Nevşehir'de Cinsiyet Eşitliğini Teşvik Etme ve Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Ayrımcılığı Yok Etme; İlde Yaşayan Yerel, Sığınmacı ve Mülteci Kadınların Siyasi, Sosyal ve Ekonomik haklarına Erişimini geliştirme Projesi	Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği	AB	12 ay	AB Fonu
28	Morgündem: Kadınların Gündemini Görünür Kılmak Projesi	S.S. Filmmor Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi	AB	10 ay	AB Fonu

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

5.3. Türkiye'de Ev-Eksenli Çalışmaların Kadın Kooperatifleri İle İlişkisi

Türkiye ekonomisinin uzun yıllar izlediği "ithal ikameci" modelin terk edilerek 1980'lerin başından itibaren "ihracata dayalı büyüme" modelinin uygulanmasıyla birlikte Türkiye ekonomisi, uluslar arası ekonomiye ve rekabete eklenme çabalarına girmiştir. Türkiye ekonomisinin uluslar arası rekabete eklenme sürecinde en etkili olduğu sektörlerin başında ise o dönem ihracatında da büyük paya sahip olan ve emek-yoğun olarak üretim yapılan konfeksi-

yon ve dokuma sektörü gelmektedir. “Özellikle emek-yoğun sanayilerin başında gelen konfeksiyon ve dokuma sektörlerinin dışsatımda başı çekmesi rastlantı değildir. Ucuz emeğin çok önemli olduğu bu sektörlerden, önce dokuma, daha sonra konfeksiyon, 1970’li yıllarda göreceli olarak daha yüksek olan işçi ücretlerinin 1980 sonrasında aşağı çekilmesi ile dışa açılmada önemli bir fırsatı yakalamışlardır.

Birçok firma, konfeksiyon ve dokuma sektöründe kullandıkları ucuz işgücü sayesinde uluslar arası rekabette büyük avantaj sağlamıştır. Ucuz işgücüne ek olarak, özellikle İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyük şehirlerdeki konfeksiyon firmaları, işyeri ve işgücü maliyetlerini kırmak amacıyla üretimlerini küçük yerel atölyelere ve eve iş verme sistemine kaydırmışlardır. Ekonomide yaşanan dönüşümle birlikte kadın emeği de ucuz işgücü olarak bu piyasaya girmiş ve geçen yıllar içerisinde bu katılım artmıştır; ancak bu katılım büyük oranda kayıt dışı olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de ev-eksenli çalışmanın üç şekilde ortaya çıktığı görülmektedir:

- Firmalara taşeronlar aracılığıyla yapılan fason üretim,
- Sipariş usulü üretim,
- Kendi hesabına yapılan ev-eksenli üretim.

Ülkemizde ev-eksenli çalışma sisteminin, özellikle fason üretim ile kendi hesabına yapılan ev-eksenli üretimde oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Her iki ev-eksenli çalışma sisteminde de yaşanan en temel problem, bu alanda çalışan kadınların hemen hiçbirinin sosyal güvenliğe sahip olmamalarıdır.

Taşeron sistemi altında gerçekleşen ev-eksenli çalışma sisteminde yaşanan en temel sorunlar; ücretlerin düşüklüğü, çalışma koşullarının kötü olması, işin süresiz olması ve son olarak iş bulmanın oldukça zor olmasıdır. Ev-eksenli çalışan kadınların büyük çoğunluğu, aldıkları işler bittikten sonra, başka bir iş almakta büyük sıkıntılar çekmektedir. Çünkü firmaların büyük çoğunluğu, kadınları doğrudan muhatap kabul etmemekte, çoğu zaman bu şe-

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

kilde gelen kadınlara iş vermemektedir. Bu koşullarda çalışan kadınların kurumsal bir kimlik altında örgütlenmeleri ve bu şekilde firmalarla görüşmeleri daha mümkün görülmektedir. Niçin kadın kooperatifi kurulmalıdır? Sorusuna bir seçenek olabilir.

Kendi hesabına ev-eksenli çalışan kadınların karşılaştıkları sorunların başında ürünlerini pazarlama, bu ürünleri fiyatlandırma, hangi ürünlerin üretilmeyeceğine karar verme ve ürün geliştirme gelmektedir. Kendi hesabına ev-eksenli olarak çalışan kadınların büyük çoğunluğu, piyasada çok talep görmeyen, yöresel/otantik özellikleri ağır basan ürünler üretmekte ve bunları pazarlamakta büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Piyasanın talep edeceği ürün dizaynları konusunda yeterli bilgiye ve altyapıya sahip olmamaları, kadınların ürettikleri çoğu ürünün ellerinde kalmasına yol açmaktadır. Bu hususta, kendi hesabına ev-eksenli çalışan kadınlara yönelik iş geliştirme ve dizayn oluşturma gibi alanlarda meslek kurslarının düzenlenmesi ve bu kursların sayılarının artırılması olumlu sonuçlar verecektir.

Türkiye’de ev-eksenli çalışan kadınlar, kendi aralarında bir birlik oluşturma yönündeki çalışmalarına yoğun olarak 2000’li yılların başlarında başlamışlardır. Geçmiş yıllarda bir araya gelerek çeşitli kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yapan ev-eksenli çalışan kadınlar, sendikalarla da görüşerek sendikaların kendilerine ilişkin politikalar oluşturmalarını, yaptıkları çalışmalarını da desteklemelerini talep etmektedirler. Ülkemizdeki ev-eksenli çalışan kadınların örgütlenmeye yönelik yürüttükleri en önemli zeminlerden biri de uluslararası olarak örgütlenmiş olan HomeNet’tir.

Geçmiş yıllarda çeşitli zeminlerde bir araya gelen ev-eksenli çalışan kadınlar, nasıl bir örgütlenmenin kendileri için daha faydalı olacağını tartışmışlar, “ev-eksenli kadın kooperatifleri” altında örgütlenmenin dernek, vakıf gibi diğer örgütlenme biçimlerine göre daha avantajlı olacağı sonucuna varmışlardır. Kooperatifler, üyeleri arasında dayanışmacı ilişkileri içermesi ve gelir getirici faaliyette bulunabilmesi sebebiyle kadınlar tarafından yoğun olarak tercih edilen örgütlenme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

6- KADIN KOOPERATİFLERİ

6.1. Kadın Kooperatiflerinin Kuruluş Uygulamaları

Bakanlığımız, özellikle kadınların kooperatifleşme yoluyla girişimci olabilmelerine katkı sağlamak ve yardımcı olmak amacıyla “Kadın, Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi Örnek Anasözleşmesi”ni uygulamaya koymuştur. Böylece, kadınların kooperatif kuruluş işlemlerinde ve kooperatif işletmeciliğinde yol gösterecek bir anasözleşme katkısı sağlanmıştır.

Kadın kooperatiflerince giysi üretimi (Ağrı)

Bu kooperatiflerin ilgili İl’de kurulabilmesini sağlamak üzere Kadın İşletme Kooperatiflerinin Örnek Anasözleşmede yer alan matbu şekilde kurulması halinde kooperatifin merkezindeki ilgili Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri yetkili kılınmıştır. Bu amaçla söz konusu İl Müdürlüklerine 7 Şubat 2011 tarih ve 552 sayılı yazı (Genelge 2011/3) gönderilmiştir.

Buna göre, “Kadın, Çevre Kültür İşletme Kooperatifi” medeni hakları kullanma ehliyetine sahip en az 7 kadının girişimiyle kurulabilmektedir.

6.2. Kadın Kooperatiflerine Kimler Ortak Olabilir?

Ana sözleşmeye göre ortak olabilmek için “Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip gerçek kişi kadın ya da kooperatifin amacına uygun faaliyet konusu bulunan kamu veya özel hukuk tüzel kişilerinden olunması” gerekmektedir.

Kadın kooperatiflerince oyuncak üretimi (İstanbul)

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Buna göre 18 yaşını doldurmuş medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip kadınlar ile Belediyeler, İl Özel İdareleri gibi tüzel kişiler de kooperatife ortak olabilmektedirler.

6.3. Kadın Kooperatiflerinin Amaçları

Kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ile ekonomik faaliyetleri kapsamında yer alan mal ve hizmet üretimi ile bunların pazarlanmasına yönelik ihtiyaçlarını karşılayan, destekleyen ve geliştirmek suretiyle ortaklarının sağlıklı ve gelişmiş bir çevrede yaşamalarını sağlayan Kadın kooperatiflerinin amaçları şöyle sıralayabiliriz.

- Ortaklarına mesleki eğitim vererek el becerilerini geliştirmek,
- Ortaklarının mal ve hizmet üretimleri için gerekli girdi ve ekipmanları tedarik etmek,
- Ortaklarının sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını gidererek, sağlıklı ve gelişmiş bir çevrede yaşamalarına zemin hazırlamak.

Kadın kooperatiflerince ev tekstili üretimi (Erzincan)

6.4. Kadın Kooperatiflerini Başarılı Yapan Unsurlar

Kadın açısından kooperatifleri başarılı yapan ilkeler şu şekilde sıralanabilir.

- Cinsiyete dengeli yaklaşımı benimsemesi,
- Kadın kimliğini göz ardı etmemesi,
- Yerel değerleri ortaya çıkarması,
- Aktif örgütlenmeye katkıda bulunması,

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

- Kamu kurum ve kuruluşlarınca desteklenmesi
- Müdahaleci kalkınma değil, katılımcı kalkınma yaklaşımını benimsemesi,
- Emek-yoğun değil, teknoloji, sermaye, bilgi, yoğun iş ve üretim alanlarını gözetmesi,
- Danışma, eğitim ve fizibilite hizmetlerinin verilmesi
- Kalkınmada eşitlik ve adalet ilkelerine uyum gösterilmesi,
- Sahiplenme ve aidiyet duygusunu hissettirmesi,
- Dezavantajları gözetmesi,
- Gerçekçi, ulaşılabilir hedefler belirlemesi,
- İşbirliği ve ortaklıkların kurmasına açık olması,
- Demokratik ve şeffaf yönetim, idare anlayışını benimsemesi,
- Sosyal sorumluluk duygusunu gözetmesi,

Kadın kooperatiflerince verilen zihinsel engellilere yönelik eğitimler (İstanbul)

Kadın kooperatiflerince unlu gıdalar üretimi (Çanakkale)

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

6.5. Kadın Kooperatiflerinin Çalışma Alanları

Kadın kooperatiflerinin çalışma alanlarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- El becerileri için eğitici kurslar düzenlemek,
- Geleneksel gıda ürünlerinin üretim ve pazarlanması,
- Lokantacılık,
- Özürlü eğitimi ve bakımı,
- Okul öncesi eğitim,
- Kadınların el emeği ile ürettikleri giyim, hediyelik eşya vb. ürünlerin pazarlanması,

İğne oyasından takı ve aksesuar üretimi ve pazarlanması (Nallıhan-Ankara)

- Ortakları için okuma-yazma, bilgisayar, girişimcilik, mahalle anneliği,
- Çevre düzenleme, sağlık ve kadının insan hakları gibi yaşam kalitelerini iyileştirecek çeşitli eğitim programları düzenlemek,
- Ortaklarına ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere diğ er kurum ve kuruluşlardan verilecek kredilere aracılık etmek,

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Kadın kooperatiflerince gümüş işlemeciliği (Ankara)

- Ortaklarının faaliyetlerinin tanıtımı, sergilenmesi ve pazarlanması amacıyla yurt içi ve yurt dışında fuar, şenlik, sergi, kermes vb. etkinlikler düzenlemek, bu şekildeki etkinliklere katılıp, ortaklarının katılmasına aracılık etmek,

- Ortaklar ve yakınları arasında sosyal etkileşimi artırmak, dayanışma ruhunu geliştirmek amacıyla sosyal, kültürel nitelikli toplantı, konser, tiyatro, doğa ve kültür gezileri, söyleşi, konferans, yemek, kutlama tören vb. faaliyetleri düzenlemek,

- Kültürel gelişim amacıyla kütüphane, okuma odası, sanat galerisi, spor ve tiyatro faaliyetleri için üniteler kurmak ve işletmek.

Kadın kooperatiflerince üretilen yöresel hediyelik ürünler (Mardin)

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Kadın kooperatiflerince üretilen çeyizlik ürünler (Aydın)

Kadın kooperatiflerince hediyelik eşya üretimi(Adapazarı)

7- KADIN KOOPERATİFLERİNİN GELİŞİMİNE YÖNELİK ÖNERİLER

- 1- Kadın kooperatiflerinin sayısının artırılması ve güçlendirilmesini destekleyen politikaların oluşturulması kadın kooperatiflerin sürdürülebilirliği için önemlidir. Bu kapsamda;
  - a. Vergi indirimleri veya muafiyeti, işletme giderlerine destek sağlanması,
  - b. Ürünlerin sergilenmesi ve pazarlanması için mekânların sağlanması,
  - c. Ödenebilir düşük faizli ve uzun vadeli kredi avantajlarının sağlanması,
  - d. Kurumsal destek mekanizmalarının oluşturulması,
  - e. Güçlenme eğitimleri için maddi kaynak ve insan kaynağı desteklerinin sağlanması,
  - f. İlgili kurum ve kuruluşlarda kooperatifçilik ve muhasebecilerin danışma hattı
gibi çok sayıda desteği içeren bir program oluşturulması,
- 2- Kadınların merkezi yönetimlere ulaşmadaki güçlükleri dikkate alınarak, gerek mevzuatta gerekse programlarda yapılacak düzenlemelerle merkezi ve yerel yönetimlerin sivil toplum kuruluşları ile iyi ilişkiler kurmaları konusunda teşviklerde bulunulması,
- 3- Yoksullukla mücadeleyi hedefleyen kadın kooperatiflerine diğer kooperatiflerden farklı olarak pozitif ayrımcılık yapılması, bu bağlamda farklı bir mevzuatın oluşturulması, kurulma süreçlerinin basitleştirilmesi, destek mekanizmalarının tanımlanması,
- 4- Güçlü bir dikey örgütlenmede bulunabilmeleri için üst birlik ve merkez birlik kuruluşlarına yönelik maddi destek sağlanması,
- 5- Kooperatifleşmenin teşvik edilmesi amacıyla Belediyeler Kanununda kadın kooperatiflerine maddi kaynak aktarılmasına yönelik değişiklik yapılması,
- 6- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından kooperatifçilik alanında “Muhasebecilerin El Kitabı” adı altında bir kaynak oluşturulması,
- 7- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından kırsal kalkınma kooperatiflerine sağlanan desteğin, farklı kırsal alanlarda faaliyet gösteren kadın kooperatiflerine de sağlanması.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

8- BASINDA KADIN KOOPERATİFLERİ

Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati YAZICI: kadın kooperatifçiliğine özel önem verilmeli.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bakan Yardımcısı Fatih Metin "S.S. Eko Yaşam Turizm Geliştirme Kooperatifi Bir Numaralı Tekstil Atölyesi" nin açılışını yaptı.

Gaziantep'in El Sanatları Ödemiş'te

Gaziantep Yöresi Kadın Kooperatifi tarafından hazırlanan el sanat ürünleri Ödemiş Kadın Kooperatifi aracılığı ile Ödemiş Yıldız Kent Arşivi Müzesi'nde sergilenmeye başladı.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Nallıhanlı Kadınlar 15 İlkeye İğne Oyaları Satıyor

Nallıhanlı kadınlar kooperatif ile birlikte işlemlerin hem tanıtımını hem de pazarlamasını yaparak aile bütçelerine katkı sağlamaya başladı.

Bayraklı'da Kadınlara Kooperatif

Belediye Başkanı Hasan Karabağ, Kadınların sosyal hayatın içerisinde olması için çeşitli projeler ürettiklerini belirtirken, onları bir kooperatif çatısı altına alarak ürettiklerini ihraç etme fırsatı sunacaklarını söyledi.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Balçovalı Kadınlar Kooperatif Kurdu

Altı yıldır el emeklerini satışa sunarak ev ekonomisine katkıda bulunan Balçovalı Kadınlar, S.S. Balçova Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi kurdu.

Tek şart Kadın Olmak

KAGİM Başkanı Hatice Mendi, yüz kadına istihdam sağlamayı hedeflediklerini belirterek, "Evlerinde üretim yapan kadınlar pazarlama yolunda yardım istiyorlarsa buyurun bizimle birlikte olsunlar. Birlikten kuvvet doğar" dedi.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Ödemişli Kadınlar Kooperatif Kurdu

Ödemiş'te çeşitli meslek gruplarından 26 girişimci kadın bir araya gelerek kooperatif kurdu, ticarete atıldı.

Ödemiş'in Patatesini Kadınlar Pazarlıyor

Ödemiş Yöresi kadın çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi üyeleri, patates üreticilerinin imdadına koşarak sıkıntılarını bir nebze olsun hafıfletti.

Kollektif Başarı Öyküsü

Mezopotomya Kadın Çevre İşletme Kooperatifi'ni kuran 7 Kadın, Bölgenin yöresel yiyeceklerini üreterek yaşamlarını idame ederken, kadınlar” Bizler bunu öğrendik, biz kadınlar istersek başarırız” diyor.

Kadınların El Emeği

Ödemiş'te yeni kurulan Kadınlar Kooperatifi'nin ilk icratı, açık hava defilesi oldu.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Kadın İstihdamı İçin Kreş Desteği

Kadın kooperatifleri aracılığı ile her mahalleye kreş yaptırılması planlanıyor.

Bitkisel boyamada 60 yeni renk keşfetti.

Ödemiş İpeği'nde 60 yeni renk elde etti. Doğal yöntemlerle boyanarak satışa sunulan ipekler ilçe için geçim kaynağı oldu.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Ev Kadınları İçin Kooperatif Kurucaklar

İzmir'in girişimci kadınları, kurdukları dernekler ile evdeki hanımlarını da istihdam katmak üzere kooperatif kuracak.

Kadın Kooperatifi çalışmalarına başladı

23 Mart'ta Yüksekova'da açılan Gever Kadın Kooperatifi çalışmalarına başladı. İlçede yaşayan kadınların sosyo-ekonomik ve kültürel hayatta daha etkin katılımı için bir araya gelen kadınlar açtıkları Gever Kadın Kooperatifi bünyesinde çarşı merkezinde kurdukları standda ettikleri Osmanlı Lalesi'ni satışa sundu.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Kadın Kooperatifiyile Yola Çıktılar

Kızıltepe'de bir ilke imza atan kadınlar, Kadın Kooperatifi bünyesinde bir araya gelerek kadınlara iş bulma olanağı sağlıyor.

Balçovalı Kadınlar Kendi Geleceklerini Kuruyor

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Kartallı Kadınlar Eğitim Hız Verdi

Kartal Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi Kartal Ekolojik Eğitim Çadırı'nda liderlik konulu ve okuma yazma eğitim programına katılan kadınlara sertifika töreni düzenlendi.

Neşehir'in Avanos ilçesinde bulunan Kadın Girişimciler Yardımlaşma ve Dayanışma Kooperatifi'nin çini satış mağazası açıldı

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

9- SONUÇ

İster toplumsal yarar ister istihdam yaratmak ya da üretim yapmak amacıyla kurulmuş olsunlar, kooperatifler her durumda kadınlar için bir etkileşim ve dayanışma imkan sağlamaktadır. Kooperatif çatısı altında farklı yeteneklere sahip kadınların bir araya gelerek ortak bir kapasite oluşturabilmeleri, ülkelerin sosyal ve ekonomik yönden kalkınmalarına büyük faydalar sağlayacaktır. Bu bağlamda, ekonomik yönden ayakta durabilen kadınlar ailesine, yaşadığı toplumsal çevreye ve ülkesine daha faydalı bir birey olarak toplumsal hayatta hak ettiği yeri alabilecektir.

Genel bir değerlendirmeye kooperatifler, özellikle kadınların bulunduğu topluma verimli hizmet vermesini sağlamaktadır. Kooperatiflerin, kadınların toplumda tanınması ve aile içinde de ekonomik bağımlılığının azaltılması fonksiyonun yanı sıra, uygulanacak çeşitli programlar aracılığıyla kadınların sosyal ve ekonomik alanda güçlendirilmesinde çok önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür.

Öte yandan nüfusun yarısını oluşturan kadınların üretim süreçlerine dahil edilerek ülkemizin 2023 hareketlerine ulaşması hızlandırılabilir. Bunun sağlanmasında kadın kooperatif girişimciliği en önemli araçlardan biridir.

EK- 1 KADIN ÇEVRE KÜLTÜR VE İŞLETME KOOPERATİFİ ANASÖZLEŞMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞ, TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİ, UNVAN, MERKEZ VE ŞUBELER, SÜRE, AMAÇ VE FAALİYET KONULARI

KURULUŞ:

Madde 1- Bu anasözleşmede isimleri, tabiiyetleri, adresleri ve taahhüt ettikleri sermaye payları gösterilen, kişiler tarafından, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre değişir ortaklı, değişir sermayeli ve sınırlı sorumlu bir Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme kooperatifi kurulmuştur.

TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİ:

Madde 2-Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına iş ve işlem yapanlar bunlardan şahsen ve zincirleme olarak sorumludur. Anasözleşmede yapılacak değişiklikler kuruluştaki usule bağlıdır.

UNVAN:

Madde 3- Kooperatifin unvanı, Sınırlı Sorumlu .....
Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi'dir.

MERKEZ VE ŞUBELER:

Madde 4- Kooperatifin Merkezi .....dir.

Kooperatif gerekli gördüğü takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilir, Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle buldukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

SÜRE:

Madde 5- Kooperatif süresizdir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

AMAÇ VE FAALİYET KONULARI:

Madde 6-Kooperatifin amacı ortaklarının ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ile ekonomik faaliyetleri kapsamında yer alan mal ve hizmet üretimi ile bunların pazarlanmasına yönelik ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak, desteklemek ve geliştirmek suretiyle ortaklarının sağlıklı ve gelişmiş bir çevrede yaşamalarını sağlamaktır.

Kooperatif bu amaçları gerçekleştirmek üzere aşağıdaki çalışmaları yapar:

- 1- Ortaklarının ürettiği mal ve hizmetlerin yurt içinde ve dışında pazarlama, tanıtım ve satışına aracılık eder, gerekli ithalat ve ihracat işlemlerini bizzat yapar ya da yaptırır.
- 2- Ortaklarının ve ortağı olmayan kadınlar için dikiş, nakış, keçe yapımı, seramik ve cam yapımı, el ürünleri tasarımı, moda tasarımı, takı tasarımı, ev yemekleri ve unlu gıda yapımı, pasta-çikolata yapımı ve süslemeciliği, el yapımı kâğıt ve oyuncak yapımı gibi üretime yönelik beceri kursları açar,
- 3- Ortakları için okuma-yazma, bilgisayar, girişimcilik, liderlik, mahalle anneliği, çevre düzenleme, sağlık okur-yazarlığı, kadının insan hakları gibi yaşam kalitelerini iyileştirecek çeşitli eğitim programları düzenler, bu kurs ve mesleki eğitim programlarına yönelik uygulama atölyeleri açar,
- 4- Ortaklarının üretimleri ile seramik, cam, keçe, kumaş, gıda ve her türlü el yapımı hediyelik eşya ürünlerini satın alır, pazarlar ya da pazarlanmasını sağlar, yiyecek-içecek servisi (catering) hizmeti verir.
- 5- Ortaklarına hizmet, imalat ve ticaret sektörlerinde kendi işlerini kurmaları ve geliştirmeleri amacıyla danışmanlık ve eğitim hizmetleri sağlar ve ürettikleri ürünleri pazarlar.

- 6- Ortaklarına ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere diğer kurum ve kuruluşlardan verilecek krediye aracı olur, ortakları ve personel için yardım fonu oluşturur, ortaklarının özel sigorta ihtiyaçlarına aracı olur.
- 7- Kooperatifin amaç ve konusunun gerektirdiği işletmeler, imalathaneler, atölyeler, sosyal tesisler, misafirhane, öğrenci yurdu ve benzeri tesisler kurar ve işletir veya işletilmesini sağlar.
- 8- Kooperatif amaçları doğrultusunda taşınır taşınmaz mallar edinir, bina/arsa alır, kiralar ya da yaptırır, satar, benzeri tasarruflarda bulunur, aynı haklar tesis eder, işletme devralır, kooperatif yatırımları için gerekli tesisleri yapar ya da yaptırır.
- 9- Faaliyetlerini sürdürebilmek için gelir getirici her çeşit ticari faaliyetlerde bulunur, ticari işletmelere iştirak eder, kurar, işletir.
- 10- Ortaklarının sosyal, kültürel, ekonomik faaliyetlerinin tanıtımı, sergilenmesi ve pazarlanması amacıyla yurt içi ve yurt dışında fuar, şenlik, sergi, kermes ve sair faaliyetler düzenler; bu amaçla düzenlenmiş faaliyetlere katılır veya ortaklarının katılmasına aracılık eder.
- 11- Konusu ile ilgili eğitim kitapçıkları, broşür, dergi ve kitap gibi yazılı ve görsel yayın materyallerinin takibini, arşivlenmesini, basımını ve dağıtımını yapar.
- 12- Ortaklar ve yakınları arasında sosyal etkileşimi artırmak, dayanışma ruhunu geliştirmek üzere sosyal, kültürel nitelikli toplantı, konser, tiyatro, doğa ve kültür gezileri, söyleşi, konferans, yemek, kutlama, tören ve sair faaliyetleri düzenler; kültürel gelişim amacıyla kütüphane, okuma odası, sanat galerisi, spor ve tiyatro faaliyeti üniteleri kurar ve işletir ya da işletilmesini sağlar. Sosyal hizmet danışmanlığı için uzman istihdam eder.
- 13- Ortaklarının ve onların yakınlarının ihtiyacı olan mal ve hizmetlerin üretimini yapar ve/veya alım, satımına aracı olur.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

- 14- Ortaklarının 0-6 yaş grubu çocuklarının bakımı ve eğitimi için mahalle yuvaları, çocuk oyun odaları açar, işletir. Çocukların sağlığı, gelişimi ve bakımı için sağlık üniteleri, oyun ve spor alanları, kültür sanat üniteleri kurar işletir. Çocukların her çeşit araç, gereç, besin maddeleri ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak üzere çalışmalar yapar. Bunlarla ilgili satış yerleri açar, tanıtır, ihracat ve ithalatını yapar, yaptırır.
- 15- Çocukların eğitim ve bakımı konusunda genel bir duyarlılık oluşturmaya yönelik çalışmalar yapar, anneleri ve aileleri bilgilendirir.
- 16- Ortaklarının ve onların yakınlarının sağlığı için gerekli sağlık üniteleri kurar, sağlık taraması, ilaç yardımı gibi çalışmalar yapar.
- 17- Kooperatif amaçları doğrultusunda tüm kamu ve özel kurumlarla, yerel yönetim birimleri, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapar.
- 18- Her türlü ulusal ve uluslararası kuruluşlardan, şahıs ve kurumlardan aynı ve nakdi yardım, bağış ve kredi sağlar, bunları kooperatif amaçları doğrultusunda kullanır, ortaklarını bu imkanlardan yararlandırır.
- 19- Amaçlarını gerçekleştirmek için yardım kampanyası, yemekli toplantı ve benzeri faaliyetler düzenler.
- 20- Şubeler açar, aynı amaçlı diğer kooperatiflerle işbirliği yapar, amacına uygun kurulmuş ya da kurulacak olan üst birlik kuruluşlarına katılır, benzer amaçlı kooperatiflerin kuruluşunda öncülük eder ve onlara destek sağlar,
- 21- Kooperatif, ortaklarının sağlıklı bir çevrede yaşamalarını sağlamak üzere yerleşim alanlarındaki temel hizmetler ve altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi konusunda çalışmalar yapar, yerel kamu yöneticileriyle bu amaçla işbirliğinde bulunur.
- 22- Çevreye duyarlılık ve çevre temizliği ve düzenlemesi konularında ortaklarını, onların yakınlarını ve çocuklarını uygulamaya yönelik bilgilendirici, bilinçlendirici faaliyetlerde bulunur.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

- 23- Çevre düzenleme, temizlik ve yeşillendirme, su, kanalizasyon, çevre kirliliği, hava kirliliği, ortak alanların düzenlenmesi, geri dönüşüm, atık yönetimi ve sair ortak sorunlara yönelik gelir getirici ve eğitici çalışmalar yapar.
- 24- Kooperatifin çalışmalarını yürütebilmek için çalışma grupları oluşturur.
- 25- Ortaklarının ihtiyaç duyacağı danışmanlık (sosyal, kültürel, hukuki, teknolojik, üretimin geliştirilmesi, ve sair) hizmetlerini organize eder ve bu amaçla gerekli personeli istihdam eder.
- 26- Toplumsal cinsiyet ve kadınların insan hakları konusunda genel bir duyarlılık oluşturmaya yönelik çalışmalar yapar.
- 28- Faaliyetleri uygulamak için hizmet kiralaması yapar.
- 29- Faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere bütün kamu ve özel kurumlarla ve kuruluşlarla işbirliği yapar, özel idare, belediyeler, muhtarlıklar, benzer amaçlı kooperatifler, vakıflar, dernekler, meslek odaları ile semt içindeki kamu ve özel iş çevreleriyle yakın işbirliği içinde çalışır; onların maddi ve manevi desteğini sağlar,
- 30- Amaçları doğrultusunda ilgili uluslararası kuruluşların işbirliği ve desteğini sağlamaya çalışır.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

İKİNCİ BÖLÜM

SERMAYE VE PAYLAR

SERMAYE:

Madde 7- Kooperatifin sermayesi, ortakların taahhüt ettikleri payların toplam tutarlarından ibaret olup değişkendir. Ancak, sermayenin en az haddi .....TL'dir. Kuruluşta bu sermayenin tamamının taahhüt edilmesi ve 1/4'ünün peşin ödenmesi zorunludur.

Aynı sermaye konabilir. Kooperatif mevcut bir işletmeyi veya ayınları devralabilir Aynı nev'inden sermaye konması halinde 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 21 ve 22 nci maddelerine göre hareket olunur.

PAYLAR:

Madde 8- Bir ortaklık payının değeri 100.-TL'dir. Ortaklar en çok 5.000 pay taahhüt edebilirler. Ancak, her ortağın en az ...pay taahhüt etmesi zorunludur.

Ortaklık payları, bu anasözleşmenin 19'uncu maddesine göre düzenlenen ortaklık senedinde gösterilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 100.-TL olarak itibar olunur.

PAYLARIN ÖDENMESİ:

Madde 9-Ortakların taahhüt ettikleri pay bedellerinin en az 1/4'ü peşin, geri kalanı ise yönetim kurulunca belli edilecek eşit aylık taksitler halinde ve en fazla bir yıl içinde ödenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORTAKLIK İŞLEMLERİ

ORTAKLIK ŞARTLARI:

Madde 10 –Kooperatife ortak olabilmek için; Türkiye Cumhuriyeti vatan-daşı ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip gerçek kişi kadın ya da koo-peratifin amacına uygun faaliyet konusu bulunan kamu veya özel hukuk tüzel kişilerinden olmak gerekir.

ORTAKLIĞA KABUL:

Madde 11- Gerekli şartları taşıyıp da kooperatife ortak olmak isteyenler, yazılı olarak yönetim kuruluna başvururlar. Bu başvuru yazısına 10'uncu madde belirtilen ortaklık şartlarının taşındığını gösteren belgeler eklenir. Ayrıca, bu baş-vuruda anasözleşmenin tüm hükümlerinin ve getirilen yükümlülüklerinin kabul edildiği açıkça belirtilir.

Ortaklığa kabul yönetim kurulunun kararı ile gerçekleşir.

Yönetim kurulu, ortaklar ile ortak olmak için başvuranların 10 uncu maddede gösterilen şartlarını taşıyıp taşımadığını araştırmak zorundadır.

Ortaklığa kabul veya ret kararı, ilgiliye 15 gün içinde yazı ile bildirilir. İstekli, ortaklığa alındığı takdirde, kararın kendisine bildirildiği tarihten itibaren bir ay içinde sermaye taahhüdünün, diğer ortaklarca ödenmiş taksiti ile diğer ortakların her birinin o tarihe kadar ödemiş oldukları paralara eşit tutarı bir defada öder.

17'nci madde uyarınca devir yolu ile ortaklığa alınanlar hariç olmak üzere daha sonra ortaklığa kabul edileceklerden, yukarıdaki fıkrada belirtilen tutarın üzerinde para talep edilmesi, genel kurulun bu hususta karar alması halinde mümkündür.

ORTAK SAYISI:

Madde 12- Kooperatifin ortak sayısı en az 7 kişidir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

ORTAKLIKTAN ÇIKMA:

Madde 13- Her ortak, hesap senesi sonundan en az bir ay önce yönetim kuruluna yazı ile başvurmak suretiyle ortaklıktan çıkabilir. Yönetim kurulu bu hükme uygun olarak yapılacak isteğe rağmen, yazılı başvurunun kooperatif kayıtlarına girişinden itibaren bir ay içinde kabulden kaçınırsa, ortak, çıkma dileğini noter aracılığı ile yönetim kuruluna bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

ORTAKLIKTAN ÇIKARMA:

Madde 14- Durumları aşağıda gösterilen hallere uyanlar yönetim kurulu kararı ile ortaklıktan çıkarılır.

1. 10'uncu maddede yazılı ortaklık şartlarını kaybedenler,
2. Parasal yükümlülüklerini 30 gün geciktirmeleri üzerine, yönetim kurulunca noter aracılığı ile yapılacak ihtarı takip eden 10 gün içinde bu yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere yine aynı kurulca ikinci ihtar yapılır. İkinci ihtar takip eden bir ay içerisinde de yükümlülüklerini yerine getirmeyenler,
3. Kooperatifin para, mal ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı mahkûm olanlar,

Çıkarma kararı gerekçeli olarak yönetim kurulu karar defteri ile ortaklar defterine kaydedilir. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere 10 gün içinde notere tevdi edilir. Ortak, çıkarma kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir veya genel kurula itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. Genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır.

Üç aylık süre içinde genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarma kararları kesinleşir.

Ortaklar, bu maddede gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılmazlar.

Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.

ORTAKLIĞI SONA ERENLERLE HESAPLAŞMA:

Madde 15- Devir dışında bir nedenle ortaklığı sona erenlerin sermaye ve diğer alacakları, o yılın bilançosuna göre hesaplanarak bilanço tarihinden itibaren bir ay içinde geri verilir.

Ancak, ortaklığı sona erenlerin yerine yeni ortak alınması halinde eski ortağın 21'inci madde uyarınca ödediği gider taksitleri derhal geri verilir.

Ayrılan ortaklar kooperatifin yedek akçeleri üzerinde bir hak iddia edemezler.

Ortaklığı sona erenlerin alacak ve hakları, bunları isteyebilecekleri günden itibaren beş yıl geçmekle zaman aşımına uğrar.

ÖLEN ORTAĞIN DURUMU:

Madde 16- Ölen ortağın kanuni mirasçılarının üç ay içinde 10'uncu maddedeki ortaklık şartlarını taşıyan bir temsilci tayin ederek kooperatife bildirmeleri halinde ortaklık hak ve yükümlülükleri kanuni mirasçıları lehine devam eder.

Mirasçılarının temsilci tayin etmemeleri veya ortaklığa devam etmek istememeleri halinde ölen ortağın alacak ve borçları 15'inci madde hükümlerine göre tasfiye edilir.

ORTAKLIĞIN DEVRİ:

Madde 17- Ortaklık, yazılı olarak yönetim kuruluna bildirilmek suretiyle 10'uncu maddede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyan kişilere devredilebilir.

Yönetim kurulu, bu şekilde ortaklığı devralan kişiyi ortaklığa kabulden kaçınmaz.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Devir halinde eski ortağın kooperatife karşı tüm hak ve yükümlülükleri yeni ortağa geçer. Kooperatifçe, bu devir sebebiyle taraflardan ayrıca bir ödemede bulunmaları istenemez.

ORTAKLIĞA TEKRAR GİRME:

Madde 18- Ortaklığı sona erenler, ayrılma sebeplerinin ortadan kalkması halinde yeniden ortaklığa kabul edilebilirler.

Bu anasözleşmenin 14'üncü maddesinin 3'üncü bendi gereğince çıkarılanlar kooperatife yeniden ortak olamazlar.

ORTAKLIK SENEDİ:

Madde 19- Her ortağın ortaklık haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senette kooperatifin unvanı, senet sahibinin adı ve soyadı, işyeri ve ikametgâh adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkili olan kişiler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırası ile kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkûr senet anasözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenebilir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece ispat vesikası hükmündedir.

ORTAKLARIN ŞAHSİ SORUMLULUKLARI:

Madde 20- Her ortak, kooperatifin borçlarına karşı, taahhüt ettiği pay tutarı kadar sorumludur.

Kooperatiften ilişkisi kesilen ortağın sorumluluğu, ayrıldığı tarihten itibaren iki yıl devam eder.

Kooperatife giren her ortak, girişinden önce doğmuş olan kooperatif borçlarından dolayı diğer ortaklar gibi sorumlu olur.

Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumlulukları hakkındaki hükümler saklıdır.

ORTAKLIK PAYI DIŞINDAKİ ÖDEMELER:

Madde 21- Ortaklar taahhüt ve tediye ettikleri ortaklık payı bedelleri dışında, kooperatif amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak üzere genel kurulca belirlenecek ödemeleri de yapmak zorundadır. Bu kararların alınmasında ana-sözleşmenin 33.maddesinin 2.fıkrasında gösterilen nisap aranır.

Bilanço açıklarını kapatmada kullanılmak üzere ortaklardan ek ödeme istenebilir. Ek ödemelere genel kurulca karar verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOOPERATİFİN ORGANLARI VE YÖNETİMİ

KOOPERATİFİN ORGANLARI:

Madde 22- Kooperatifin organları şunlardır:

- 1-Genel Kurul,
- 2-Yönetim Kurulu,
- 3- Denetim Kurulu.

GENEL KURUL:

Görev ve Yetkileri:

Madde 23 – En yetkili organ olan genel kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

1. Bilânço, bilânço hesaplarının dökümü, gelir- gider farkı hesapları ile yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilen raporları inceleyerek kabul veya reddetmek,
2. Yönetim Kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyelerini seçmek, ibra etmek veya sorumluluklarına karar vermek, gerektiğinde bunları azletmek.
3. Yönetim ve denetim kurulu üyelerine verilecek aylık ücret, huzur hakkı ve yolluk miktarı ile bütçeyi görüşerek karara bağlamak,
4. Yönetim Kurulu tarafından verilen ortaklıktan çıkarma kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyip karara bağlamak,
5. Kanun, anasözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptal edilip edilmeyeceği konusunda karar vermek,

6. Ortaklardan tahsil edilecek taksit miktar ve ödeme esasları ile gecikme halinde uygulanacak esasları tespit etmek,
7. Üst kuruluşa girme ve çıkma kararı almak ve bu kuruluştaki görevlendirilecek temsilcileri seçmek,
8. Amaçları doğrultusunda faaliyet gösteren kooperatif, şirket ve diğer teşekküllere girme ve çıkma, kararı almak,
9. Anasözleşmede yapılması öngörülen değişiklikler hakkında karar almak,
10. Kooperatifin amacına uygun tesisler ile gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ve esaslar ile alınacak tesis ve gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak tesis veya gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek,
11. Kooperatifin amaçları doğrultusunda yapılacak tesisleri tespit etmek, bu amaçla gayrimenkul almak, kiralamak,
12. İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini kararlaştırmak,
13. Hesap tetkik komisyonunu seçmek ve bu komisyonunun çalışmasıyla ilgili usul ve esasları tespit etmek,
14. Kooperatifin dağılması hakkında karar almak, tasfiye kurulunu seçmek,
15. Kanun ve anasözleşme ile genel kurula tanınmış olan diğer konular hakkında karar almak,
16. Şube açılması konusunda karar vermek,
17. Bilanço açıklarının kapatılmasında kullanılmak üzere ortaklardan ek ödeme istenip istenmeyeceğine karar vermek,

Genel kurul, yukarıdaki görev ve yetkilerini devir ve terk edemeyeceği gibi kooperatifin amaçları ile ilgili her türlü işler hakkında da karar alabilir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Oy Hakkı ve Temsil:

Madde 24- Toplantı tarihinden üç ay evvel ortak olmayanlar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Her ortak yalnız bir oya sahip olup yazı ile izin verilmek suretiyle bir ortak diğer bir ortağı, oyunu kullanmak üzere temsilci tayin edebilir.

Ortak sayısı 1.000'i geçtiğinde her ortak en çok 9 olmak üzere birden fazla ortağı temsil edebilir. Ancak, yönetim ve denetim kurulu üyelerinin seçiminde her ortak en fazla bir ortağı temsilen oy kullanabilir.

Eş ve birinci derece (ortağın; çocuğu, anne ve babası, eşinin annesi ve babası) akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz.

Yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile kooperatifi temsile yetkili kılınan kişiler vekâleten oy kullanamazlar.

Yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle kooperatifin işlerinin görülmesine herhangi bir surette katılmış olanlar, yönetim kurulunun ibrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz. Denetçiler kendi ibralarında oy kullanamazlar.

Hiç bir ortak kendisi, eşi veya usul ve furuğu ile kooperatif arasında ortaklık ilişkileri dışındaki şahsi bir işe veya uyuşmazlığa-görüşmelerde oy kullanamaz.

Toplantı Şekilleri ve Zamanı:

Madde 25- Genel kurul, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanır. Olağan genel kurul toplantısının her yılın ilk altı ayı içinde yapılması zorunludur.

Olağanüstü genel kurul, kooperatif işlerinin ve anasözleşme hükümlerinin gerektirdiği zaman ve surette toplanır.

Toplantı Yeri:

Madde 26- Genel kurul, kooperatif merkezinin bulunduğu yerde toplanır.

Çağrıya Yetkili Organlar:

Madde 27- Genel kurul, yönetim kurulunca toplantıya çağrılır.

Gerekli hallerde denetim kurulu kooperatifin ortağı bulunduğu üst birlik ve tasfiye memurları genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler.

Genel kurul yukarıdaki şekilde toplanmadığı takdirde Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca toplantıya çağrılabilir.

Ayrıca, 4 ortaktan az olmamak kaydıyla toplam ortak sayısının 1/10'unun isteği halinde genel kurul 10 gün içinde yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Bu başvurunun müştereken ve noter tebligatı ile yapılması gerekir. Yönetim kurulunca bu isteğin zamanında yerine getirilmemesi durumunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca genel kurul toplantıya çağrılabilir. Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma izni alabilirler.

Çağrının Şekli:

Madde 28- Olağan ve olağanüstü toplantılara çağrının taahhütlü mektupla ya da imza karşılığında yapılması zorunlu olup, buna ilave olarak gerektiğinde gazete ile gazete olmayan yerlerde mahalli örf ve âdete göre ilan yolu ile de yapılabilir.

Çağrının, toplantı gününden en az 30 gün önce ve en çok iki ay içinde yapılması, toplantının gün ve saati ile yerinin ve gündem maddelerinin bildirilmesi zorunludur.

Çağrıda, birinci toplantıda çoğunluk sağlanamadığı takdirde yapılacak olan sonraki toplantının tarihi, saati ve yeri açıklanarak yeni bir bildirimde gerek kalmaksızın bir defada ortaklara duyuru yapılabilir. Toplantılar arasında en az 7, en fazla 30 gün süre bulunması gerekir. Sürelerin hesabında duyuru ve toplantı günleri hesaba katılmaz.

Anasözleşmenin değiştirilmesi söz konusu ise yapılacak duyuruda değiştirecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir.

Bütün Ortakların Hazır Bulunması:

Madde 29- Kooperatifin bütün ortaklarının veya temsilcilerinin hazır bulunması ve itirazın olmaması halinde genel kurul toplantılarına ilişkin diğer hü-

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

kümler saklı kalmak şartı ile toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Ancak, kararların muteber olabilmesi için toplantıda Bakanlık temsilcisi bulundurulması hususunda gerekli işlemlerin yapılmış olması şarttır.

Yukarıdaki fıkraya göre alınan kararlar, tüm ortaklar ve ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanacak bir tutanağa bağlanır.

Bakanlığa Müracaat ve Gönderilecek Belgeler:

Madde 30- Genel kurul tarihi ile yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki Valiliğe (Bakanlık Taşra Teşkilatı) yazılı olarak bildirilir.

Bu bildirimde, Bakanlıkça tespit edilen temsilci ücretinin ilgili maliye veznesine yatırıldığını gösteren belge eklenerek toplantıda temsilci bulundurulması talep edilir.

Gündem:

Madde 31- Olağan genel kurul gündemine aşağıdaki hususlar yazılır.

1. Yönetim ve denetim kurulları tarafından verilen raporların okunması,
2. Bilânço, envanter ve gelir-gider farkı hesaplarının incelenmesi, onanması veya reddi,
3. Yönetim Kurulu ile denetim kurulu üyelerinin ibrası,
4. Süresi biten yönetim ve denetim kurulu üyelerinin yerine yenilerinin seçilmesi,
5. Gelecek yılın bütçe ve çalışma programının görüşülmesi ve karara bağlanması,
6. Gerekli görülen diğer hususlar.

Olağanüstü genel kurul gündemi, çağrının amacına göre tayin ve tespit olunur.

Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantı tarihinden en az yirmi gün önce müştereken ve noter tebligatı ile bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10 'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde, hesap tetkik komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, anasözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar, genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.

Ortaklar Cetveli:

Madde 32-Yönetim Kurulu; her genel kurul toplantısından önce, çıkarılma kararı kesinleşmemiş olanlar dâhil tüm ortakların ortak numaraları, isim ve ikametgâhları ile asaleten ve vekâleten (temsilen) imzalanacak yerleri gösterir yönetim kurulunca imzalı bir ortaklar cetveli hazırlamakla yükümlüdür.

Bu cetvel toplantıya katılanlar ile genel kurul başkanı ve Bakanlık Temsilcisi tarafından isim yazılarak ayrıca imzalanır.

Görüşme ve Karar Nisabı:

Madde 33- Genel kurulun toplanabilmesi ve gündemdeki konuları görüşebilmesi için kooperatife kayıtlı ortaklardan genel kurula katılma hakkına sahip olanların en az 1/4'ünün şahsen veya temsilen toplantıda hazır bulunması gerekir. İlk ve müteakip toplantılarda aynı nisap aranır.

Genel kurulda kararlar toplantı nisabının sağlanması koşuluyla oylama sırasındaki mevcudun yarısından fazlasının oyu ile alınır.

Ancak, kooperatifin dağılması, diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşmede değişiklik yapılması ile ilgili kararlar ortaklar cetvelinde imzası bulunan-

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

ların 2/3 çoğunluğu ile alınır.

Sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararlarında 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 52'nci maddesi hükmüne göre işlem yapılır.

Toplantının Açılması ve Başkanlık Divanı:

Madde 34- Genel kurul toplantısı; bakanlık temsilcisi bulundurulması hususunda usulüne uygun başvurunun ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun Değişik 87'nci maddesine göre işlem yapıldığının tespiti ile toplantı nisabının sağlanması üzerine ve çağrısı yapan organca yetkili kılınan kişiler tarafından açılır. Müteakiben bir genel kurul başkanı ile kararlaştırılacak sayıda sekreter üye ve gerektiğinde oy toplayıcı üye seçilir.

Bu seçimde en çok oy alan adaylar seçilmiş sayılır.

Genel kurul başkan ve üyelerinin, ortaklardan veya kooperatifin üst kuruluşlarının temsilcileri arasından seçilmesi şarttır.

Oy Kullanmanın Şekli:

Madde 35- Oylamalar el kaldırmak suretiyle yapılır. Genel kurula katılanların yarısından fazlasının talebi halinde gizli oya başvurulur. Ancak, kooperatifin ortak sayısı 500'ü geçtiği takdirde yönetim ve denetim kurulu seçimlerinde oylamalar her halükarda gizli oy açık tasnif esasına göre yapılır.

Bilânçonun Tasdiki ve İbra:

Madde 36- Bilânçonun tasdikine dair olan genel kurul kararı yönetim kurulu ile denetim kurulunun ibrasını da kapsar. Ancak, bilânçoda bazı hususlar gösterilmemiş veya bilânço yanlış olarak düzenlenmiş ise bilânçonun tasdiki ile bu organlar ibra edilmiş olmazlar.

Denetim raporunun okunmasından önce bilânço ile hesapların kabulü hakkında verilen kararlar geçerli değildir.

İbra edilmeyen yönetim ve denetim kurulu üyeleri, bu organlara aynı genel

kurulda tekrar seçilemezler.

İbra edilmeyen yönetim kurulu aleyhine tazminat davası açılabilmesi için bu konuda genel kurulca karar alınmış olması gereklidir. Kooperatif denetçileri genel kurul karar tarihinden itibaren bir ay içinde dava açmaya mecburdur. Bu müddetin geçirilmesi ile dava hakkı düşmez. Davanın reddi halinde, yönetim kurulu üyeleri tazminat talebinde bulunamazlar.

Kararların Tesiri:

Madde 37- Kanun ve anasözleşmeye uygun surette toplanmış genel kurulda alınan kararlar toplantıda bulunmayanlar veya aleyhte oy kullananlar hakkında da geçerli ve bağlayıcıdır.

Kararların İptali:

Madde 38- Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile genel kurul kararları aleyhine, toplantıyı izleyen gündün başlamak üzere bir ay içinde kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1-Toplantıda hazır bulunup da kararlara muhalif kalarak keyfiyeti tutanağa geçiren veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulduklarını iddia eden pay sahipleri,

2-Yönetim Kurulu;

3-Kararların yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu takdirde bunların her biri.

Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün yönetim kurulu tarafından usulen ilan olunur.

Bir kararın bozulması bütün ortaklar için hüküm ifade eder. Bozma kararının kesinleşmesi halinde bu husustaki ilam tescil ve ilan ettirilir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Genel Kurul Tutanağı:

Madde 39- Genel kurul toplantılarının muteber olması için, ortaklar tarafından yapılan beyanlar ile muhalif kalanların muhalefet sebeplerini, yapılan seçimler ile verilen kararları içeren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanakta, toplantıya asaleten ve vekâleten katılanların sayısı ile kullanılan oy sayısı ayrıca gösterilir.

Genel kurul tutanağının altı, genel kurul başkan ve üyeleri ile Bakanlık Temsilcisi tarafından imzalanır.

Genel Kurul Kararlarının Tescil ve İlanı:

Madde 40- Toplantıya çağrının usulüne uygun yapıldığını gösteren belgeler ile ortaklar cetveli ve genel kurul tutanağı toplantı tarihinden itibaren 15 gün içinde Ticaret Sicili Memurluğuna verilmekle birlikte gerekli tescil ve ilan işlemi yaptırılır.

Bakanlığa Gönderilecek Belgeler:

Madde 41- Toplantı gününden itibaren en geç bir ay içinde, yönetim ve denetim kurulları raporları ile bilânço ve gelir-gider cetvelleri genel kurul toplantı tutanağı ile ortaklar cetvelinin ve istenebilecek diğer belgelerin onaylı birer örneği, kooperatifin ticaret siciline tescil edildiği yerdeki Bakanlık Taşra Teşkilatına tevdi edilir.

YÖNETİM KURULU:

Seçimi ve Süresi:

Madde 42- Yönetim kurulu, genel kurulca en az bir, en çok dört yıl için seçilir ve en az üç üyeden oluşur. Genel kurulca böyle bir süre tespiti yapılmaması halinde bir yıl için seçilmiş sayılır.

Yönetim kuruluna seçilen üye sayısı kadar da yedek üye seçilir.

Yönetim kurulunun asil ve yedek üyeleri genel kurulda en çok oy alanlar arasından sıra ile belirlenir. Oylarda eşitlik halinde kur'a ya başvurulur.

Süresi sona eren üyeler yeniden seçilebilir. Genel kurul lüzum görürse yönetim kurulu üyelerini her zaman değiştirebilir.

Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler:

Madde 43- Yönetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.

1. Türk vatandaşı olmak,
2. Kooperatif ortağı olmak ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
3. Aynı türde başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak,
4. Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre mahkum olmamak,
5. Aynı zamanda kooperatifte denetçi olmamak,
6. Aynı zamanda diğer yönetim kurulu üyelerinden birinin eşi olmamak ve birbirleri ile ikinci derece dahil kan ve kayın hısımlığı bulunmamak.

Yönetim kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, yukarıdaki şartları taşıyan gerçek kişiler vasıtasıyla temsil edilirler.

Seçilme şartları denetim kurulu tarafından araştırılır. Bu şartları taşımadıkları halde seçilenler ile sonradan kaybedenlerin görevlerine yönetim kurulunca son verilir.

Haklarında yukarıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davası açılmış olanların görevleri ilk genel kurul toplantısına kadar devam etmekle beraber, yönetim kurulunca bu durumdaki üyelerin genel kurulca azli veya göreve devamı hakkında karar alınmak üzere yapılacak ilk genel kurul gündemine madde konulur.

Yönetim kurulu üyeleri, kooperatifin ve kooperatifin bağlı olduğu üst kuruluşların hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekk

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

küllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak yahut başka bir şekilde ücretli görev alamazlar.

Beşinci fıkrada belirtilen diğer görevleri bulunmasına rağmen yönetim kurulu üyesi olarak seçilenler, seçildikleri tarih itibariyle diğer görevlerinden ayrılacak zorundadırlar. Bu görevlerinden ayrılmayanların yönetim kurulu üyeliğine seçilmelerine ilişkin işlemler hükümsüzdür. Seçildikten sonra beşinci fıkradaki diğer görevleri edinen yönetim kurulu üyelerinin sonradan edindikleri görevlere ilişkin seçilme veya görevlendirme işlemleri ile sözleşmeler de hükümsüzdür. Yönetim kurulu üyeliğine seçilme işlemleri bu şekilde hükümsüz olanların yerlerine yedekleri çağrılır.

Yönetim kurulu üyelerinin fiilen bu görevleri yürüttükleri dönemde; bunların eş ve ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları, kooperatif ve kooperatifin bağlı bulunduğu üst kuruluşlar ile bunların % 50'den fazla hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak veya başka bir şekilde ücretli olarak işe alınamazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı uygulamalar denetçiler tarafından araştırılır.

Görev ve Yetkileri:

Madde 44- Yönetim kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetlerini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır.

Yönetim kurulunun başlıca görevleri şunlardır:

1. Ortakların sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kooperatifin amaç ve faaliyetlerini düzenleyen 6'ncı maddede sayılı işlerin organize edilmesi ve yürütülmesini sağlamak,
2. Yıllık bilanço ile gelir-gider hesabı ve bütçenin hazırlanmasını sağlamak,
3. Ortaklar ile ortak olmak için başvuruların anasözleşmede belirtilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak,

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

4. Genel kurul toplantısı akabinde, genel kurulda alınan kararlar hakkında ortakları bilgilendirmek ve talep eden ortaklara genel kurul toplantı tutanağının bir örneğini vermek,
5. Kooperatifin amaçlarının gerçekleşmesinde kullanılmak üzere ilgili kuruluşlardan kredi almak, kamu kaynaklı kredi alımında teminat olarak kooperatif mülkiyetindeki menkul ve gayrimenkuller üzerinde rehin ve ipotek tesis etmek,
6. Kredi alma işlerinde, kooperatife kredi açacak müesseselere olan taahhüt ve vecibelerden ortakları haberdar etmek,
7. Genel kuruldan karar almak şartı ile kooperatifin taşınır ve taşınmaz mallarını satmak ve rehine koymak,
8. Kooperatife yapılan bağışları kooperatif amacına uygun işlerde kullanmak,
9. Bakanlıkça istenecek her türlü evrak ve vesaiiki ibraz etmek, bilgi vermek ve denetim için gönderilen yetkililere gerekli kolaylığı göstermek,
10. Kooperatifi resmi dairelerde, mahkemelerde ve üçüncü şahıslara karşı temsil etmek,
11. İbra etmek, dava açmak, sulh olmak veya davadan vazgeçmek,
12. Genel kuruldan karar almak şartı ile kooperatifin taşınır ve taşınmaz mallarını satmak, rehine koymak,
13. Doğacak sorumluluk yönetim kuruluna ait olmak üzere kendi ortakları arasından veya hariçten bir veya birkaç kişiyi kooperatifi ilzam edecek tasarruflarda bulunmaya veya muayyen işlerde kooperatifi temsil etmeye yetkili kılmak,
14. Kooperatifin ortak olduğu kooperatif, şirket ve teşekküllerde kooperatifi temsil etmek üzere görevlendirme yapmak,
15. Kanun ve anasözleşme ile yönetim kuruluna verilen diğer görevleri yerine getirmek,

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Görev Bölümü ve Toplantılar:

Madde 45- Yönetim kurulu üyeleri; seçimi takiben yapacakları ilk toplantıda aralarından bir başkan, bir ikinci başkan, gereğine göre de birer katip ve muhasip üye seçerek görev bölümü yaparlar.

Yönetim kurulu, başkanın bulunmadığı zamanlarda ikinci başkanın, onun da bulunmadığı zamanlarda zorunlu aylık toplantının yapılmasıyla sınırlı olmak üzere görev bölümü toplantısında belirlenen diğer yönetim kurulu üyelerinden birinin çağrısı ile toplanır. Toplantı en az ayda bir defa ve en az yarıdan fazla üyenin katılımıyla yapılır. Kararlar toplantıda bulunanların çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde keyfiyet gelecek toplantıya bırakılır. Onda da eşitlik halinde söz konusu teklif reddedilmiş sayılır.

Kararların geçerli olabilmesi için toplantıya çağrının ispat edilebilecek bir yöntemle yapılması zorunludur.

Toplantılarda bulunmayan üyeleri temsilen oy kullanılamaz. Üyeler, şahsi menfaatlerini ilgilendiren hususların görüşülmesi sırasında toplantıya katılamazlar.

Özürsüz olarak üst üste üç toplantıda hazır bulunmayan üye çekilmiş sayılır.

Toplantılar kooperatif merkezinde yapılır. Ancak, üyelerin çoğunluğunun tasvibi ile başka herhangi bir yerde de yapılabilir,

Alınan kararlar tarih ve numara sırasıyla yönetim kurulu karar defterine işlenir. Tüm üyelerin isimleri kararın baş tarafına yazılır ve alt tarafı toplantıya katılanlarca isim yazılarak imzalanır.

Verilen karara karşı olanlarla çekimser kalan üyeler, karşı olma veya çekimser kalma sebeplerini kararın altına yazarak imzalarlar.

Kooperatifin Temsil ve İlzamı:

Madde 46- Kooperatif adına düzenlenecek evrakın muteber olması veya kooperatifin ilzamu için, kooperatif unvanı altında temsile yetkili olanlardan ikisinin imzası gereklidir.

Yönetim kurulu, kooperatifi temsil ve kooperatif adına imza atmaya yetkili şahısları kararla tespit eder ve bu kararın noterlikçe onaylanmış bir sureti, imzalarla birlikte tescil edilmek üzere Ticaret Sicili Memurluğuna verilir.

Gerektiğinde, yukarıdaki fıkra hükmüne göre hareket edilerek imza yetkisine sahip kimseler değiştirilebilir.

Üyeliğin Boşalması:

Madde 47- Yönetim kurulu üyeleri, istifa etmek suretiyle her zaman çekilebilirler. Herhangi bir sebeple yönetim kurulu üyeliğinin boşalması halinde, yönetim kurulunca aldıkları oy sırasına göre yedek üyeler çağrılır. Eşit oy alanlar arasında kur'a çekilir.

Yönetim kurulu toplantı nisabını kaybederse boşalan yönetim kurulu üyeliklerine denetim kurulu tarafından geciktirilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağrılır.

Yedek üyelerle de yönetim kurulunun tamamlanamaması hâlinde, eğer yönetim kurulu toplantı nisabını kaybetmemişse, kanuni şartlara haiz birini geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunar. Onaylanması hâlinde selefinin süresini tamamlar. Yönetim kurulu toplantı nisabının altına düşmüşse, denetim kurulu tarafından seçimler yapılmak üzere derhal genel kurul toplantıya çağrılır.

Sorumluluk ve Yasak Muameleler:

Madde 48- Yönetim kurulu, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

Üyeler, yönetim kurulundaki faaliyetleri sırasında öğrendikleri ticaret veya işletme sırlarını saklamakla yükümlüdürler.

Yönetim kurulu, gerekli defter ve belgeler ile genel kurul evraklarının ve ortak listelerinin muntazam hazırlanıp, tutulup, saklanmasından ve gelir- gider hesabı ile yıllık bilançonun kanuni hükümlere uygun olarak hazırlanıp incelenmek üzere denetçilere verilmesinden sorumludur.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları ortaklık işlemleri dışında kendisi veya başkası namına, bizzat veya dolaylı olarak kooperatifle kooperatif konusuna giren bir ticari muamele yapamaz.

Yönetim kurulunca kooperatifi tanıtmaya ve ortak kaydetmek amacıyla yapılacak ilan, reklam ve açıklamalar, eksik ve gerçeğe aykırı olamayacağı gibi, yanıltıcı bilgi ve unsurlar taşıyamaz.

Yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili şahıslar, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamaz.

Yönetim kurulu üyeleri, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan müteselsilen sorumlu olup, kooperatife tazmin etmekle yükümlüdürler.

Kusurlu olmadığını ispat eden üyeler ile karara muhalif kalıp durumu hemen denetim kuruluna yazılı olarak bildiren veya özrü nedeniyle toplantıda hazır bulunmayan üyeler sorumluluktan kurtulurlar.

Görevi sona eren üyenin iş gördüğü zamana ait sorumluluğu ayrılış tarihinden itibaren beş yıl devam eder.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri:

Madde 49- Yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile murahhas üyelere bu sıfatla yapacakları hizmet için aylık ücret veya katılacakları her toplantı için bir huzur hakkı ve yapacakları görev seyahatleri için yolluk ödenir. Ödemenin miktar ve şekli genel kurulca kararlaştırılır.

Yönetim kurulu üyelerine, genel kurulca kararlaştırılan yukarıdaki nev'i ve miktarların dışında hiç bir ödeme yapılamaz.

Murahhas Üye:

Madde 50- Yönetim kurulu kararı ile üyelerden bir veya bir kaç kooperatifi temsil yetkisini haiz murahhas üye seçilebilir.

Murahhas üyelerin seçilmesi ve değiştirilmesi ticaret siciline tescil ettirilir.

Müdür ve Diğer Personel:

Madde 51- Yönetim kurulu, kooperatifin mali ve idari işlerini yürütmek üzere kendi aralarından veya hariçten bir müdür ile kooperatif işlerinin gerekli kıldığı diğer personeli istihdam edebilir. Bunlar kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludur.

İstihdam edilecek personelin nitelik ve görevleri yönetim kurulu kararı ile belirlenir.

Bütçede belirtilmek şartı ile bu personele yönetim kurulunca tespit edilecek ücret verilir.

DENETİM KURULU:

Seçimi ve Süresi:

Madde 52- Genel Kurulca, en az bir yıl için ortaklar arasından veya dışarıdan en az iki veya daha fazla denetim kurulu üyesi ile bir o kadar da yedeği seçilir. Genel kurulca süre tespiti yapılmaması halinde bir yıl için seçilmiş sayılır. Süreleri biten üyeler tekrar seçilebilir. Bu anasözleşmenin 42'nci maddesinin 3'üncü ve 4'üncü fıkraları hükümleri denetim kuruluna üye seçiminde de uygulanır.

Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler:

Madde 53- Denetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır:

1. Türk vatandaşı olmak ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
2. Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre mahkum olmamak,
3. Aynı zamanda kooperatifte yönetim kurulu üyesi, bu üyelerden birinin eşi, kooperatif personeli veya yönetim kurulu üyeleriyle üçüncü derece

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

dahil kan ve sıhri hısım olmamak, yönetim kurulu üyeleriyle aralarında iş ortaklığı bulunmamak,

4. Aynı zamanda diğer denetim kurulu üyelerinden birinin eşi olmamak ve birbirleri ile ikinci derece dahil kan ve kayın hısımlığı bulunmamak.

Denetim kurulu üyeleri, kooperatifin ve kooperatifin bağlı olduğu üst kuruluşların hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak yahut başka bir şekilde ücretli görev alamazlar.

İkinci fıkrada belirtilen diğer görevleri bulunmasına rağmen denetim kurulu üyesi olarak seçilenler, seçildikleri tarih itibariyle diğer görevlerinden ayrılma zorundadırlar. Bu görevlerinden ayrılmayanların denetim kurulu üyeliğine seçilmelerine ilişkin işlemler hükümsüzdür. Seçildikten sonra ikinci fıkradaki diğer görevleri edinen denetim kurulu üyelerinin sonradan edindikleri görevlere ilişkin seçilme veya görevlendirme işlemleri ile sözleşmeler de hükümsüzdür. Denetim kurulu üyeliğine seçilme işlemleri bu şekilde hükümsüz olanların yerlerine yedekleri çağrılır.

Denetim kurulu üyelerinin fiilen bu görevleri yürüttükleri dönemde; bunların eş ve ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları, kooperatif ve kooperatifin bağlı bulunduğu üst kuruluşlar ile bunların % 50'den fazla hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak veya başka bir şekilde ücretli olarak işe alınamazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı uygulamalar denetçiler tarafından araştırılır.

Görevi ve Yetkileri:

Madde 54- Denetim kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. Yıllık bilanço ve sonuç hesaplarını inceleyerek bu husustaki görüşlerini birlikte veya tek başına genel kurula bir raporla bildirmek,

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

2. Kooperatif işlemlerinden bilgi edinmek ve gerekli kayıtların düzenli olarak tutulmasını sağlamak amacıyla en az üç ayda bir defa kooperatifin defterlerini incelemek,
3. En az üç ayda bir defa kooperatifin nakit mevcudu ile menkul değerlerini kontrol etmek,
4. Bütçe, bilanço ve gelir-gider cetvelini denetlemek,
5. Yönetim kurulunun ihmali halinde genel kurulu olağan veya olağanüstü toplantıya davet etmek,
6. Yönetim Kurulu üyelerinin kanun ve anasözleşme hükümleri ile iyi niyet esaslarına uygun davranmalarına nezaret etmek,
7. Yönetim Kurulu üyelerinin gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarını araştırmak, toplantı nisabının kaybedilmesi halinde boşalan bu üyeliklere geciktirilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağırarak,
8. Kooperatif ortaklarının, yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif personeli hakkındaki şikâyetlerini incelemek ve inceleme sonucu yıllık raporunda açıklamak,
9. Uygun gördükleri teklifleri yönetim kurulu ve genel kurul toplantıları gündemine koydurmak,

Denetim kurulu üyeleri, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun ve anasözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı buldukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekte yükümlüdürler.

Denetim kurulu üyeleri, kooperatifi genel kurul toplantısına çağırma yetkisi hariç olmak üzere kendilerine kanun ve anasözleşme ile verilen görev ve yetkileri, gerektiğinde tek başlarına da kullanabilirler.

Denetim kurulu üyeleri, yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak, yönetim kurulu toplantılarında oy kullanamazlar.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Sorumluluk:

Madde 55- Denetim kurulu üyeleri, kanun ve anasözleşme ile kendilerine yükletilen görevleri hiç veya gereği gibi yapmamalarından doğan zararlardan dolayı kusursuz olduklarını ispat etmedikçe müteselsilen sorumludurlar.

Bunlar, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklamasında kooperatif veya ortaklar için zarar umulan hususları açıklayamazlar.

Denetim Kurulu Üyeliğinin Boşalması:

Madde 56- Denetim kurulu üyeleri istifa etmek suretiyle her zaman görevlerinden çekilebilirler.

Kanun ve anasözleşmede belirtilen seçilme şartlarını taşımadıkları veya sonradan kaybettikleri anlaşılanların üyelikleri kendiliğinden sona erer.

Üyeliğin herhangi bir nedenle boşalması halinde yerlerine en çok oy alan yedekleri geçer. Yedeklerle beraber üye sayısı genel kurulca belirlenen sayının altına düştüğü takdirde, mevcut üye veya üyeler ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere yerine birisini seçerler. Yedeklerde dahil toptan boşalma olursa, yönetim kurulu ya da ortaklardan herhangi birinin talebi üzerine kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye denetçi atanması için başvurulur.

Denetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri:

Madde 57- Denetim kurulu üyelerine verilecek ücretin miktarı ile ödeme şekli, genel kurul tarafından tespit olunur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİFİN HESAPLARI VE DEFTERLERİ

HESAPLAR:

Hesap Dönemi, Bilanço ve Netice Hesapları:

Madde 58- Kooperatifin hesap dönemi takvim yılıdır. İlk faaliyete geçildiği yıldaki hesap dönemi kooperatifin kurulduğu tarihten başlar ve aynı yılın 31 Aralık tarihinde sona erer.

Yönetim kurulu her yıl 31 Aralık tarihi itibarıyla envanter yapar, bilanço ve gelir-gider hesaplarını hazırlayıp genel kurul toplantısından en az bir ay önce denetim kurulu üyelerine verir. Denetim kurulu üyeleri bunları en çok 10 gün içinde inceleyerek müştereken düzenleyecekleri raporla birlikte yönetim kuruluna iade ederler. Bilanço ve netice hesapları genel kurul toplantısından en az 15 gün önce kooperatif merkezinde ortakların incelemesine sunulur ve isteyenlere birer sureti verilir.

Muhasebe Usulü:

Madde 59- Kooperatifin hesapları, genel kabul görmüş muhasebe prensip ve usullerine uygun olarak tutulur ve mali durum tabloları buna uygun şekilde hazırlanır.

Gelir Gider Farkı ve Dağıtımı:

Madde 60- Gelir- gider farkı genel kurulca onaylanan yıllık bilançoya göre tespit edilir.

Müspet gelir- gider farkının %15'i yedek akçe olarak ayrıldıktan sonra genel kurul geri kalan müspet gelir- gider farkının tamamının veya bir kısmının ortaklara muameleleri oranında risturn olarak dağıtılmasına karar verebileceği gibi yedek akçe, özel fon, ortaklar ve personel için yardım fonu arasında da bölüştürülebilir.

Gelir- gider farkı menfi olduğu takdirde ortaya çıkan açık yedek akçelerden, bunların yetmemesi halinde 61'inci maddeye göre oluşturulan özel fon ile veya ortak sermaye paylarından karşılanır.

Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir-gider farkı dağıtımı yapılamaz.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Yedek akçeler ortaklara dağıtılamaz. Sermaye üzerinden kazanç dağıtılamaz.

Yönetim ve denetim kurulu üyelerine kazanç üzerinden pay verilemez.

Kooperatif yalnız ortakları ile iş yapar.

Özel Fon ile Ortaklar ve Personel İçin Yardım Fonu:

Madde 61- 60'ncı maddenin 2'nci fıkrasına göre kararlaştırılacak miktarlar, kooperatifin gelişmesine yarayacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fon hesabı ile ortaklar ve personel için yardım fonu hesaplarında toplanır. Bu fonlarda toplanan hâsılanın kullanımına ilişkin esaslar genel kurulca kararlaştırılır.

Borç Senetlerinin Takibi:

Madde 62- Kooperatifçe, borç taksitleri veya ara ödemeleri karşılığında ortaklardan alınan borç senetleri için, ortaklara, bunların ödeme tarihi ve tutarlarını gösteren imzalı ve mühürlü bir alındı belgesi verilir. Bu senetler, muhasebe kayıtlarına geçirilir. Senetlerin ciro edilmesinde basiretli bir tacir gibi davranılır.

Yedek Akçelerin ve Fonların Nemalandırılması:

Madde 63-Yedek akçelerin ve özel fonların kullanım şekil ve şartları anasözleşmede gösterilir.

Devir Teslim Tutanağı:

Madde 64-Yönetim Kurulu üyeleri ve memurları, görev devir ve teslimleri sırasında sorumlulukları altındaki para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını bir tutanakla yeni görevlilere teslim etmekle yükümlüdürler.

Avanslar ve Ödemeler:

Madde 65- Kooperatifin amaç ve işleri dışında avans verilemez ve ödeme yapılamaz. Her türlü ödemelerin geçerli belgelere dayandırılması şarttır.

Verilecek avansın sebebi, miktarı, süresi, geri alınma şartları, kapatılması şekli ile kasada günlük olarak bulundurulacak azami para miktarı ve kooperatif parasının amaçlara uygun şekilde değerlendirilmesi usulü yönetim kurulu tarafından belirlenir.

Kooperatifin Aczi Halinde Yapılacak İşler:

Madde 66- Kooperatifin aciz halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise, yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut yukarıda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun borçlarını artık karşılamayacağını gösteriyorsa yönetim kurulu Gümrük ve Ticaret Bakanlığına durumu bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır. Son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkeme ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bilgi verir. Ancak, bilançoda tespit edilen açık üç ay içinde ortakların ek ödemeleri ile kapanmadığı takdirde yine Bakanlık haberdar edilir.

Mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine mahkeme iflasın açılmasını erteleyebilir. Bu takdirde, mahkeme mevcutlar defterinin tutulması, yönetim memuru (yedemin) atanması gibi kooperatif varlığının korunmasına ve devamına yarayan tedbirleri alır.

DEFTERLER:

Tutulacak defterler:

Madde 67- Kooperatifte aşağıdaki defterlerin tutulması zorunludur.

- 1) Yevmiye Defteri,
- 2) Defteri Kebir,
- 3) Envanter Defteri,
- 4) Karar Defteri,
- 5) Ortaklar Defteri,

Kooperatifte bu defterlerin dışında kasa defteri ile işin kapsam ve öneminin gerektirdiği diğer defterler de tutulur.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

Defteri tasdik ettirme yükümlülüğü:

Madde 68- Kooperatifin tutmak zorunda olduğu yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ve her iki karar defteri kullanılmaya başlanmadan önce notere ibraz olunur. Noter, bu defterleri mühür ve imzası ile tasdik eder.

Defter ve belgelerin saklanması:

Madde 69- Kooperatif ile ilgili yazı, mektup, telgraf, fatura, cetvel, senet, makbuz, tutanak, şartname, proje, hak ediş, fiş gibi belgeler, ödemeleri gösteren belgeler, sözleşmeler, taahhüt kefalet, sair teminat senetleri ve yargı organı karar ilamları gibi belgeler düzenli bir şekilde dosya halinde saklanır.

Bu belgeler ve defterler son kayıt tarihinden itibaren on yıl geçinceye kadar saklanır.

ALTINCI BÖLÜM

DAĞILMA VE TASFİYE

Birleşme ve Devir:

Madde 70- Genel kurul, kooperatifin konu ve amaçları ile ilgili diğer bir kooperatifle birleşmesine veya bir kamu tüzel kişisine ya da herhangi bir derneğe devredilmesine karar verebilir. Bu hallerde 1163 sayılı Kanununun 84'üncü ve 85'inci maddelerine göre işlem yapılır.

Dağılma Sebepleri:

Madde 71- Kooperatif:

- 1- Ortak sayısının 7'den aşağı düşmesi üzerine,
- 2- Genel kurul kararıyla,
- 3- İflasın açılmasıyla,
- 4- Kanunlarda öngörülen diğer hallerde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının mahkemeden alacağı karar üzerine,
- 5- Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle,
- 6- Üç yıl olağan genel kurul toplantısını yapmaması halinde,
- 7- Amacına ulaşma imkânının kalmadığının Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca tespiti halinde mahkemeden alınacak kararla dağılır.

Tasfiye Kurulu:

Madde 72- Tasfiye kurulu genel kurul tarafından seçilecek en az iki kişiden oluşur. Genel kurul bu hususta yönetim kurulunu da görevlendirebilir. Genel kurulca tasfiye kurulu için bir seçim veya görevlendirme yapılmadığı takdirde, tasfiye işlerini yönetim kurulu yürütür. Bunlar genel kurulca her zaman azil ve yerlerine yenileri tayin olunabilir.

Tasfiye kurulunun yukarıdaki fıkraya göre oluşturulmasına imkan bulunmaması halinde ortaklardan birinin başvurusu üzerine mahkemece tasfiye memurları

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

atanabileceği gibi, ortağın talebine istinaden, tasfiyeye memur kimselerin haklı sebepler dolayısıyla azli ile yerlerine yenilerinin atanmasına da karar verilebilir,

1163 sayılı Kanunun değişik 56'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının 3'üncü bendi ile 62'nci maddesi hükümleri tasfiye kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

Tasfiye kurulu üyelerine tayin eden merci tarafından tespit edilecek miktarda ücret ödenir.

Yönetim kurulu, tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.

Tasfiye Kurulunun Görevleri ve Tasfiyenin Yürütülmesi:

Madde 73- Tasfiye kurulu, tasfiye işlerinin bir an önce bitirilmesi için çalışmakla yükümlü olup tasfiye işlemlerine ilişkin görevlerini aşağıdaki şekilde yürütür.

- 1- Dağılma, tasfiye kurulunca Ticaret Siciline tescil ettirilir ve Ticaret Sicili Gazetesi ile mahalli bir gazetede birer hafta arayla üç defa yaptırılacak ilanla alacaklılar tasfiyeden haberdar edilerek bir yıl içinde alacaklarını beyana davet edilir.
- 2-Tasfiye süresince kooperatif unvanı "Tasfiye Halinde" ibaresi ilave edilerek kullanılır.
- 3- Kooperatif genel kurulu aksine karar vermiş olmadıkça tasfiye memurları menkul malları pazarlık veya açık arttırma usulüyle satabilir. Gayrimenkullerin satılma şekli genel kurul kararıyla belirlenir.
- 4-Tasfiye memurları, göreve başladıkları zaman, kooperatifin dağılma kararının verildiği tarihteki durumunu inceleyerek varlıkları, alacakları ve borçları gösterir bir envanter defteri ile açılış bilançosu hazırlar, ayrıca kooperatifin mevcut ortakları ile bunların alacak ve borç durumlarını gösterir bir cetvel tanzim edilir.
- 5-Kooperatifin eskiden başlamış olup da henüz bitirilmemiş işlerinden tamamlanması mümkün olanlar tamamlanır, taahhütler yerine getirilir, alacaklar ve gerektiğinde ödenmemiş sermayeler tahsil edilir.

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

- 6-Kooperatif borçlarının mevcutlarından fazla olması halinde tasfiye memurları durumu mahkemeye bildirir.
- 7-Tasfiye sırasında tasfiye kurulu kararlarının yer alacağı bir tasfiye defteri tutulur. Tasfiyenin yönetim kurulunca yürütülmesi halinde yönetim kurulu karar defteri tasfiye defteri olarak kullanılır.
- 8-Tasfiyenin uzun sürmesi halinde her yılsonu için ara bilançolar ile tasfiye sonunda kesin bilanço hazırlanır ve genel kurula sunulur.
- 9-Tasfiye süresince yapılacak genel kurul toplantılarında aranacak toplantı nisabı hakkında 33'üncü maddenin 1'inci fıkrası hükmü uygulanır.
- 10-Kooperatiften alacaklı oldukları bilinenlerin alacak tutarları ile muaccel ve tartışmalı olan borçlara karşılık düşen meblağ notere tevdi olunur.
- 11-Kooperatifin borçlarının ve pay bedellerinin ödenmesinden sonra kalan miktar dağılıma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki haleflere arasında ödenmiş sermayeleri ile orantılı olarak dağıtılır.
- 12-Tasfiyenin sona ermesi üzerine kooperatif unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurlarınca sicil memurluğundan talep edilir.

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Bakanlık ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Denetimi:

Madde 74- Kooperatif, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının denetimine tabidir. Bakanlık; kooperatif üst kuruluşlarını, ilgili müesseseleri ve bağımsız denetim kuruluşlarını kooperatifi denetlemekle görevlendirebilir.

Kooperatif görevlileri; kooperatife ait mal, para ve para hükmündeki kağıtları ve gizli de olsa bunlarla ilgili defter ve belgeleri istenildiğinde müfettişlere, denetimle görevlendirilen personele ve kredi kuruluşlarının denetim görevlilerine göstermek, saymasına ve incelenmesine yardımda bulunmak, istenilen bilgileri

Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri

gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak vermek ve doğru beyanda bulunmakla yükümlüdürler.

Kooperatif, denetim sonuçlarına göre ilgili Bakanlıkça verilecek talimata uymak zorundadır. Yapılan denetimler sonucunda kooperatifin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yetkililerinin hukuka açıkça aykırı eylem ve işlemlerinin tespit edilmesi durumunda, ilgili Bakanlık, kamu yararı ve hizmet gerekleri dikkate alınarak gecikmesinde sakınca görülen hallerde ileride telafisi güç veya imkânsız zararlara yol açılmasının engellenmesi amacıyla bu kişilerin görevlerine tedbiren son verebilir. Kooperatifin bir yıl içerisinde olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmasına yönelik gerekli tedbiri alır.

Kanun Hükümlerinin Uygulanması:

Madde 75- Bu anasözleşmede açıklık olmayan hallerde 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerine ait hükümleri uygulanır.

İlk Yönetim Kurulu Üyeleri:

Madde 76- İlk genel kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere, aşağıdaki kurucu ortaklar yönetim kurulu üyeliğine seçilmişlerdir.

1) -

2) -

3) -

İlk Denetim Kurulu Üyeleri:

Madde 77- İlk genel kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere, aşağıdaki kişiler denetim kurulu üyeliğine seçilmişlerdir.

1) -

2) -

Kurucular:

Madde 78- Aşağıda isimleri, tabiiyetleri, ikametgâh adresleri, taahhüt ve tediye ettikleri sermaye payları ile imzaları bulunan:

1-Kurucu ortaklar, bu anasözleşmenin 10'uncu maddesinde belirtilen ortaklık şartlarını taşıdıklarını,

	Adı ve Soyadı	Tabiiyeti	T.C. Kimlik No/ Tüzel Kişilik Sicil No:	İş ve İkametgah Adresi	Sermaye Taahhüdü	Ödediği Sermaye	İmza
1-							
2-							
3-							
4-							
5-							
6-							
7-							

2-İlk yönetim kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyeleri, bu ana sözleşmenin 43'üncü ve 53'üncü maddelerinde belirtilen seçilme şartlarını taşıdıklarını beyan ederler.